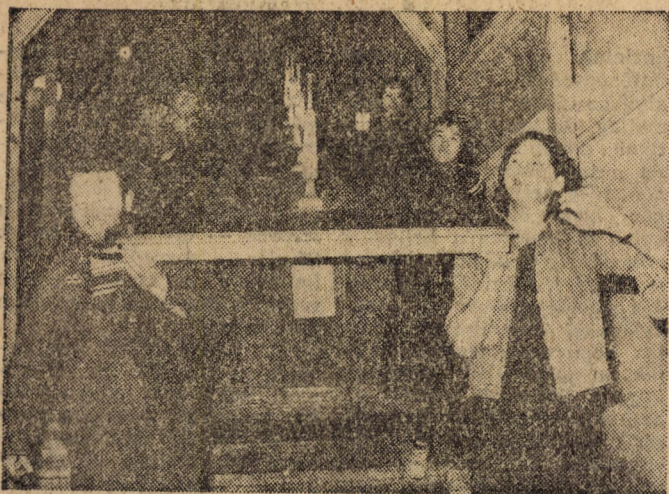
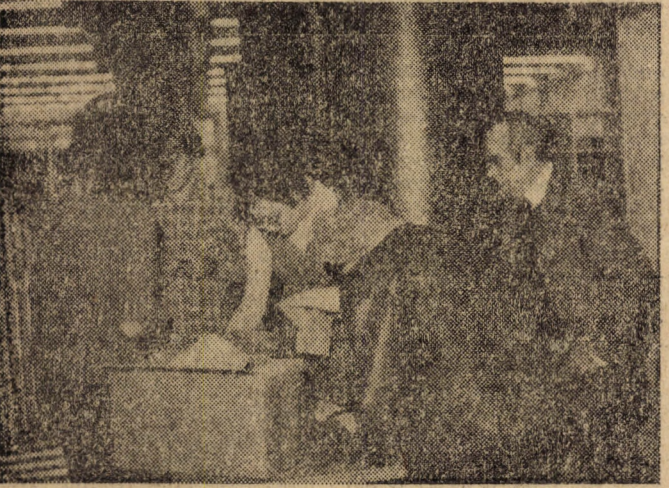

Hátunkon a házuk!

Elköltözött a könyvtár

EGYETEMI TANÁCSON

A szemináriumok, gyakorlatok nevelőmunkájának tapasztalatai

HÁROM TEMA szerepelt az egyetemi tanács február 10-i ülésén a KTI, a nevelő munka és a rekonstrukció. A testület elsőnek megvitatta azt a miniszteri utasítást, amely a Közgázdasági Továbbképzési Intézet szervezeti és működési mechanizmusának átalakítását tervezi. A tervezett célja, hogy alkalmassá váljék a KTI azoknak a feladatoknak a megoldására, amelyeknek keretében az egyetemet, főiskolát végzett közgázdaszok, üzembiztosok egységes továbbképzésben részesülhetnek, természetesen a felsőoktatási Intézmények érdemi együttműködésével. A vitában komoly kifogások merültek fel. Noha, az egyetemi tanács az egységes KTI létrehozására, az igényt, hogy nagyobb befolyása legyen az egyetemnek az intézet hatáskörére, a tervezettel szemben. A tanács úgy döntött, hogy a témát Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettesre bízta, akinek tisztázni kell az illetékesekkel a kifogásokat, majd ennek megfelelően az átdolgozott tervezet megtárgyalására az egyetemi tanács visszatér.

Ezt követően került sor a szemináriumok, gyakorlatok folyó nevelőmunka tapasztalatairól írott jelentés napirendre tűzésére. Kollár Zoltán, az anyag összeállítója lényegében összegzi a tanszéki értékeléseken (önértékeléseken) alapuló kari jelentéseket, illetve azokat a megállapításokat, amelyek nevelési tevékenységünk jobbítása szempontjából figyelmet érdemelnek. Megkísérel rámutatni nevelésünk néhány kritikus pontjára, s így egyúttal teendőket is megjelöl. Arra viszont nem vállalkozott, hogy értékelje a nevelőmunka eredményességét, hogy tisztázzon minden vitatott kérdést.

A JELENTÉS néhány fontosabb megfigyelését, megállapítását olvasóink figyelmébe ajánljuk:

Tanszékeink általában pozitívan és eredményesen ítélik meg a nevelőmunkájukat. Az oktatók felkészültségét is többnyire ugyancsak megfelelőnek tartják. A tapasztalatok ezzel szemben nem mutatnak

ilyen kedvező képet. Korántsem lehetünk elégedettek nevelőmunkánkkal: oktatóink egy jelentős része nyugnek tekintti... sokan tagadják létjogosultságát, és nem is törődnek a neveléssel... Altláiban leszűkítetten értelmezik a nevelőmunkát a tanszékeken: elismerik ugyan a személyiségformálás fontosságát, de csak az erkölcsi nevelés bizonyos elemeiről tesznek említést, az oktatást például már nem tekintik a nevelő folyamat részének... Vannak olyan nézetek egyetemünkön, hogy az ideológiai-világnevezeti nevelés feladatait kizárólag az ideológiai tanszék feladatának tekintik... A hallgatói érdeklődés általában az úgynevezett kényes kérdések felé fordul. Ezek megválaszolását nemcsak az információhiány, a kései hivatalos állásfoglalás nehezíti, hanem az is, hogy az oktatók csupán a szűk szakfeladatok tekintik feladatuknak... A tanszéki jelentések egyértelműen megfogalmazták azt, hogy — bizonyos formális elemektől eltekintve — nincs együttműködés a tanszék között, sem a nevelőmunkában, sem az oktatásban. Az is előfordul, hogy vannak oktatók, akik a kollektív minimalis normáknak sem felelnek meg... népszerűségi hajhászva csupán „sportból” mondanak nem bizonyított, hanem „deklarált” negatív véleményt másoktól... A közösségi nevelés kapcsán gyakran lehet hallani olyan véleményt, hogy a szemináriumok csoportok nem formálódnak közösséggé és ezt az oktatók sem segítik elő. Véleményük szerint nekik csak oktatni kell, a patronáló tanárok feladata a közösségszervezés... A szemináriumok gyakorlatok javarésze anyagkövető jellegű, így nevelési hatékonysága, csak az előadásokkal együtt lenne értelmezhető. Nem segíti elő a hallgató munkára nevelését az, hogy az előadások látogatása nem kötelezők, így a szemináriumokon gyakran kell ismétlésbe bocsátkozni, mert a hallgatók nem ismerik az előadás anyagát... Nem sok oktató szervezi úgy szemináriumait,

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

XXV. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM 1983. FEBRUÁR 17. ÁRA: 1,40 FT

Tudományos konferencia egyetemünkön

Októberben

Egyetemünk a közgázdasági kutatóintézetekkel együttműködve 1983 októberében a Marx-évforduló alkalmából tudományos megemlékezést tart. Az egyetem vezetőségének döntése alapján a tudományos ülészekon egyúttal egyetemünk fennállása 35. évfordulójának megünneplésére is sor kerül. Ebből az alkalomból az MKKE Társadalomelméleti Kollégiuma egyetemközi ülészekot szervez, hallgatóink az OTDK-ra neveznek dolgozataikkal, s néhány tanszékünk ugyancsak megemlékezést tart.

A közös konferencia — amelyet „tudományos munkaértekezlet” formájában szerveznek meg — tartalmi szempontból két fő témakört érint: 1. A marx mű méltatása, 2. Marx és a mai magyar gazdaság.

A tudományos ülészek megrendezésével kapcsolatban 1983. január 4-én tartott megbeszélésen határozat született, miszerint a tanszék mind-azokkal a témákkal foglalkozhatnak, amelyek a közös konferencián nem kerülnek napirendre, illetve amely szakterületek nem kapcsolódnak a konferencia anyagához.

A konferencia intézményközi megszervezésére az állami és pártvezetés Marton Imre egyetemi tanárt kérte fel. Emellett Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettes javaslatot tett, hogy hozzanak létre egy szellemi bizottságot a tartalmi és a konkrét szervezési feladatok megoldására. A szervező bizottság az ülészekkel kapcsolatos további javaslatokat februárban terjeszti az egyetem vezetőségére.

Dukász

BALLAGÁS

— 1983. február 26. —

Tavaly hosszú szünet után május 22-én újra méltó búcsút vettünk tanulmányainkat befejező hallgatóinktól. Most a frissen végzőktől, a féléves szakok hallgatóitól búcsúzunk február 26-án. A ballagók 15 órakor találkoznak a zsibiben, innen 15.30-kor vonulnak a szakvezető tanszékekre. Utána közösen vennének részt a 16.00-kor kezdődő diplomaosztó ünnepélyen. Este 19.00-kor — hagyományosan (?) — a Rádayban kerül sor a BALLAGÓBÁLRA. A bál programok között szerepel a Verki együttes koncertje és magyar táncművészek előadása. A lényeg: február 26-án 15.30-tól BALLAGÁS; melyre minden végzést, hallgatót és érdeklődőt sok szeretettel várunk!

— KES —

Nem várják a májust

Fotó: Balázs Gusziáv

haszonnal járnak, nemcsak nevelési, hanem oktatási szempontból is... Szól arról is a jelentés, hogy a tananyagok elvesztették hitelüket, az elméleti tételek és a gyakorlat között esetenként ellentmondás van. Mindebből nevelési gondok származnak... Altlá-

(Folytatás a 2. oldalon)

ÚJRA ITT VAN! ÚJRA ITT VAN!

KEN március 10. és 12. között

Jól értesült körökből származik az értesülés: az idén újra lesz KEN, azaz közgázdasz egyetemi napok.

Mit is takar ez a három szó?

Ilyenkor az egyetem két-három napra a diákoké lesz. Egy megbolydult méhkaszhoz hasonlítható az ódon épület a KEN néhány napja alatt. A több mint százéves épület ma már rogyadozik, itt-ott alá van dűlölve, de az első KEN idején még viszonylag jól állta az akkori közgázdatanoncok vigadalmát.

Először 1974-ben rendezték meg a nagy ünnepet. A vetélkedő a százéves Vámbácsi tiszteletré rendezték, s a ker. kar nyerte meg. A Szeretett Oktató Kupát Berend T. Iván kapta.

1975-ben a vetélkedő témája Magyarország felszabadítása volt. Ismét a ker. karosok voltak a leggyősebbek. A SZOK-ért folytatott küzdelemben pedig Halmai Erzsébet és Hegedűs Miklós vezetett az élen.

1976-ban a vetélkedőt a ker. kar nyerte. A KEN után a hallgatók ultimátumot intéztek az akkori KEN-bizottsághoz, melyben javaslatokkal szolgáltak a következő évi vetélkedőhöz, valamint követelték a diáktörvény-változtatást.

Ezt követően 77-ben az első diáktörvény Némethi Gábor ipari karos hallgató lett (jelenleg az NGTI oktatója). Ő lett a választást követő rongyosbál fővédnöke. Saját teremtésű választott maga mellé, valamint jogerős a KEN-t követően is életben maradó közös rendeletet hozott az akkori rektorral. A KEN második napján volt a Diáktörvényi Tanács ülése. A vetélkedőt ismét a ker. kar nyerte.

A következő évben teljes volt a ker. kari siker. A diáktörvény Urbán Ferenc lett, a vetélkedőn pedig a belker, külker, nemzetközi közös csapat lett az első.

1979-ben a nagy kérdés az volt, hogy meg tudja-e ismételni a ker. kar előző sikerét. A diáktörvény-változtatás a Marxhoz hasonló Horn Gábor (ált. kar), az első évfolyamosok anarchista csoportja, az iparos Pápai Béla „bácsi”, és a ker. kar színeiben induló Maklári Vili között dőlt el. Az izgalmas verseny-

ben az elektorok szavazatai alapján Pápai Béla lett az első. A vetélkedőt — a változatos kedvéért — ismét a ker. kar nyerte. Sikeres újítás volt ebben az évben a tanár-vetélkedő.

1980-ban viszont megtört a jég! A vetélkedőt hatalmas küzdelemben az első évfolyam nyerte, megszakítva ezáltal a ker. kar hegemoniáját. A diáktörvény-változtatás végső kiemelésében azonban nem nagyon tudtak beleszólni. Két óriási küzdelemet láthattuk az általában: Lux Walter (áruforg.) és Mucsányi Tamás — alias Kolumbusz — káprázattal a szurkolókat. A mindvégig szoros küzdelem után végül az iparkaros Kolumbusz győzött.

Egy év csend következett. 1981-ben nem rendeztünk KEN-t. Tavaly viszont megújulva ismét diadalt aratott. A diáktörvény-változtatás Tóth A. Péter (nemzetközis) a népszerű TAP lett az első. Leg-erősebb vetélytársa az ált. ka-

ros Pepi, a kefekötő volt. A legizgalmasabb talán az egyetemközi vetélkedő volt, melyen a Műegyetem és a Pénzügyi és Számviteli Főiskola csapataival mérjük össze tudásunkat. A monstre vetélkedőn ugyan csak másodikok lettünk, de nagyszerűbb élményben még nem volt részem, amikor közel háromszáz to-rokból zengett a

HAJRÁ KÖZGÁZ!

Az idén március 10. és 12. között rendezük meg a KEN-t. A programot vásári mulatságokkal, ünnepélyes megnyitással kezdjük. Az első napon (csütörtök) este kerül sor a diáktörvény megválasztására. Másnap tudományos előadásokat tervezünk, délután pedig Pol-kaszinó és filmvetítés lesz. Este az Old Boys koncertjén szórakozhatunk. Szombaton délelőtt lesznek az elmaradhatatlan sportrendezvények, majd délután ismét az egyetemközi vetélkedő az aula. Este a KEN-bált rendezzük meg, mely által-arcos-jelmezes lesz.

Bővebb felvilágosítást a KISZ-bizottságon kaphattok, a részletes programot, az előzetes feladatokat folyamatosan közöljük. A KEN-ig pedig búcsúzunk a KÖZGÁZ-indulóval.

Csanádi Péter

KÖZGÁZ-DAL

(Tolcsay — Jánosi István [IV. köz])

Talpra Közgáz, hi' a csata, itt az idő, most vagy soha! Győzők legyünk, vagy vesztesek, ez a kérdés. Feleljetek!

Volt egyszer egy Közgáz-szellem, hírünk volt más egyetemen. Bárki került ellenfelnek, minden csatát mi nyertünk meg.

Épületünk falaira esküszünk, esküszünk, hogy vesztesek itt nem leszünk!

Ki az, ki most nincs közöttünk, mikor győzelemért küzdünk? Kinek drágább csöpp ideje, mint a Közgáz becsülete?

Nem tűrhetjük immár tovább, nem adhatjuk soha alább! Felelészünk jó hírnevünk, elfelejtett dicsőségünk.

Épületünk falaira esküszünk, esküszünk, hogy vesztesek itt nem leszünk!

A Közgáz név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez. Erre vágyunk évek óta, Váltuk végre már valóra!

Kedves többi egyetemnek, Isten hozott bennetek! És dúló hiúság helyett, szerencsét kívánunk nektek!

Épületünk falaira esküszünk, esküszünk, hogy vesztesek itt nem leszünk! MIND NYERÜNK!!

Felhívás önkéntes véradásra

Egyetemünkön 1983. március 1-én, kedden, 9-16 óráig önkéntes véradónap lesz a klubban. Kérjük az egyetemi dolgozókat, oktatókat és hallgatókat, hogy a segítségre szoruló

betegnek érdekében minél nagyobb számban vegyenek részt a véradásban. Előre is köszönjük.

Az MKKE Vöröskereszt alapszervezet vezetősége

Egy gondolat az országos ideológiai tanácskozásról

A fiatalok jelentős része — szerencsére — egészen más feltételek között, más életmódokat követve élhet és él, mint az előttük járó nemzedékek. Ez természetesen változásokhoz vezet, más értékek és eszmények, életstílusok tekintetében is. Mindenképp a nemzetközi hatások, tapasztalatok, eszmék és perspektívák konkurrenciájának keretében nevelkednek; különböző ideológiák, értékek, magatartási és cselekvési minták kínálkoznak számukra követésre...

Minden nemzedék sajátosan, a maga útján jut el a szocializmushoz... Ennek az útnak ki nem iktatható mozzanata az eszmék és a valóság szembevetése, az eddigi értékek megkérdőjelezése, az ellentmondások személyes átélése, a múlt újrafeldolgozása... Az előrehaladás nem képzelhető el kritikai magatartás nélkül. El kell tudnunk viselni, hogy a fiatalok esetenként szokatlan

módon reagálnak a meghirdetett társadalmi célok, értékek és a valóság ellentmondásaira.

Kétségeik és útkeresésük összefüggnek az ifjúság öntevékenységének bizonyos korlátaival, azoknak az intézményes formáknak a fejletlenségével, amelyek bővebb teret adnának a pozitív társadalmi aktivitásra. E feltételek kialakítása szervesen egybekapcsolódik a szocialista demokrácia továbbfejlesztésének napirenden levő folyamataival.

Az ifjúság a jövőre orientált, megnyerni is csak a jövőre irányuló, megalapozott programokkal lehet. A társadalmi azonosulás megkönnyítésének aligha lehet hatékonyabb eszköze, mint a reális perspektívát vázoló, igaz helyzetisméretre alapozott társadalmi program, s a kidolgozásában és megvalósításában való önálló-aktív részvétel.

(ACZÉL GYÖRGY)

Egy elmaradt szeminárium története

Először — és reméljük utoljára — fordult elő az AIESEC történetében, hogy egy már meghirdetett csereszemináriumot le kellett mondanunk. Tudjuk, hogy ez sokakat kellemtlenül érintett — norvég partnereinknél először azokat a magyarokat, akik már hozzáálltak az anyaggyűjtéshez, netán a dolgozat megírásához — ezért fontosnak érezzük a döntés hátterének megvilágítását.

Az okot röviden meghatározhatnánk: pénz, pénz, pénz, illetve ennek hiánya.

De ezért a dolog mégsem ilyen egyszerű. E csereszemináriumok jelentik a nyári szakmai gyakorlat mellett az AIESEC másik legnépszerűbb, egyben legdrágább programjait. Ha valóban azt akarjuk, hogy minél többen jelentkezzenek, ehhez nem elég az objektív kiválasztás, a pontozási rendszer — „olcsóvá” is kell tenni az utazásokat. Azt tartjuk ideálisnak, ha a résztvevők nem fizetnek többet 3000-3500 Ft-nál. Ilyen (vagy kedvezőbb) feltételekkel szerveztük a közelmúltban a finn, olasz, dán, francia csereszemináriumokat is, melyekhez az AIESEC átlagosan 30-40 ezer Ft támogatást biztosított. (Az összköltség két fő összetevője: a magyarok utazási költsége és a külföldiek itthoni programjának fedezése.) Részben ezek az utak vezettek ahhoz, hogy

az AIESEC pénzügyi helyzete enyhéssé válna megrendült az elmúlt év végére. Ez önmagában még nem lett volna nagy baj, átmenetileg előfordult máskor is, ám nem kalkuláltuk be „külső környezetünk”, támogató vállalatok lehetségeinek nagymértetű változását. Az egész magyar gazdaságban érvényesülő nadrag-szűjösszehúzó politika hatása alól az AIESEC sem vonhatjuk ki magát. Pénzforrásaink részben „bedugultak”, adósságaink viszont megmaradtak! Ebben a helyzetben nem tartottuk megengedhetőnek egy minden eddiginél hosszabb (16 nap), távolibb, következőképpen drágább út szervezését. (Az előzetes költségvetésből az AIESEC-et terhelő rész 80 ezer Ft-ra rúgott.)

Tisztában vagyunk azzal, hogy népszerűtlen döntést hoztunk, hogy néhányan úgy érzik, „kiszúrtak” velük, belevágnak ebbe az útba sokkal nagyobb hiba, felelőtlenség lett volna — felelőtlenség elsősorban azokkal szemben, (Egyetem, KISZ KB), akikhez anyagi segítségért fordultunk.

Ami pedig a jövőt illeti, csereszemináriumok továbbra is lesznek, ám finanszírozásukban egyre inkább magunkra kell hagyatkoznunk.

AIESEC Nemzeti Bizottság
AIESEC MKKE
Helyi Bizottság

„Salgótarján '83”

A fiatal közgazdászok immár hagyományos találkozója került sor Salgótarjánban január 30. és február 1. között, azokban a napokban, amelyeket a megnyitó napján megjelent Magyar Nemzet-vezérlék a reformfolyamat, a magyar gazdaság és társadalom továbbfejlesztése szempontjából sorsdöntőnek ítélt meg. Ez az atmoszféra behatolt az „Irányítási rendszer '83” című konferencia színhelyére is, amennyiben az előadások egyidejűleg akartak tájékoztatói és „kellő” mérsékletet tanusítani.

Tulajdonlás — tőkeáramlás

A konferencián Nyers Rezső, Medgyessy Péter (pénzügyminiszter-helyettes), Pongrácz László (az Állami Bér-és Munkaügyi Hivatal osztályvezetője), Vissi Ferenc (az Országos Tervhivatal osztályvezetője), Soós Gyula (Bakony Művek vezérigazgatója), Melega Tibor (külkereskedelmi miniszter-helyettes) tartottak előadást. Nem vállalkozunk arra, hogy valamennyi előadást részletesen ismertessünk, csupán a Vissi Ferenc előadásában — amelyet nagy várakozás előzött meg, és nagy figyelem kísért — szereplő néhány

gondolat felvázolására szorítkozunk.

Az előadó véleménye szerint a gazdaságirányítási rendszer reformmunkálatai két fő kérdés, mégpedig a vállalatirányítás és -tulajdonlás, valamint a szabályozás köré csoportosíthatók. Ma a viták többsége az első kérdéskörre koncentrálódik, s ezen a területen kell meghaladni korábbi önmagunkat. Olyan megoldásokat kell találnunk, amelyeknek keretében minden vállalat — még a hagyományosan nonprofit intézmény is — profitérdekeltté válik, és a tőke működtetését érintő valamennyi döntés vállalati hatáskörbe kerül. A tulajdonosi és a szabályozási funkció szétválasztását mielőbb meg kell valósítani, méghozzá úgy, hogy a kompetitív szférában a tulajdonosi funkciókat a vállalatok ruházzuk át. Kulcskérdésként vetődik fel a tőkeáramlás segítő formák — például korlátozottan működő részvénytársaságok — létrehozása, amelynek révén lehetővé válna a tőkejavaknak azokra a helyekre való átcsoportosulása, ahol hasznosulásuk a lehető legkedvezőbb.

Hitel- és kamatmechanizmusunk is ellentmondásoktól szenved. Egyre kritikusabb kérdés a pénzárak érzékeltesítése, egységes, az igénybevevő személyétől — de nem cél-

A szemináriumok, gyakorlatok nevelőmunkájának tapasztalatai

(Folytatás az 1. oldalról)

lában is elmondható, hogy nincs meg a kellő súlya a nevelőmunkának az oktatók minősítésében, jutalmazásában, erkölcsi megbecsülésben.

A KIBONTAKOZÓ VITABAN elismeréssel szóltak a jelentésről, noha a diákképviselek hiányolták a tanszékek nevelőmunkájának értékelését.

Lehet-e érdemben tárgyalni az egész egyetemi nevelőmunkából kiragadva a szemináriumok és gyakorlatokon folyó nevelést? — tette fel kérdésként KOVÁCS FERENC, a nyelvi intézet igazgatója — amikor azt olyan sok szál fűzi össze az előadással. Véleménye szerint rendet kellene teremteni az előadások dolgában, mert az utóbbi időben vesztettek népszerűségükből. Viszsa kellene állítani az előadások régi státuszát, nem hatalmi beavatkozással, hanem vonósággal. A nevelésben ugyanis az érzelmi nevelésen túl, egyre inkább az intellektuális hatás a legfontosabb cél. Ha ez megnyilvánul, akkor a tanár műhelyt, iskolát tud teremteni, éppen a jó előadásokon keresztül.

Azt a megközelítést tartja KOLLARIK AMÁLIA dékán helyesnek e témában, amely a nevelést, az oktatási folyamat részeként tekinti. Nincs külön értelmiségi és külön szakemberképzés, de az egyetem nevelési célkitűzése ezt a koncepciót komplexen kell hogy szolgálja. Majd az önévelési feladatról szólva megjegyezte, hogy ezt nemcsak a diákoktól kell számonkérni. Az oktatóknál is van ezen a téren elég probléma. Akkor is nevel a tanár — mondotta —, ha csak megjelenti és a tapasztalat az, hogy ez a ráhatás nem mindig pozitív irányban befolyásolja a diákok szemléletét. Pedig a változtatás nem sok energiát igényelne.

Teljebb képet kapunk az egyetemi nevelőmunka határsáról, ha azt a végzett hallgatókon keresztül mérjük le — javasolta MEGYERI ENDRE tanszékvezető, aki egyetemen kívüli kapcsolatai révén a vállalatvezetők ilyen irányú tapasztalatairól tájékozott

az egyetemi tanácsot. A 68-as reform szellemében nevelkedett fiatal közgazdászok tele a ambícióval kikerülve az életbe, számtalan akadályba ütköztek a szakmai munkájukat tekintve. A végzettség ilyen irányú kifogása azonban nem mondott ellent a vállalatvezetők tapasztalatának, akik szerint a fiatalok nehezen illeszkednek be a munkába. Szembetűnő a tisztelenség és a nem mindig kifogástalan külső, különösen, ha a vidéki diákokkal hasonlít össze a mi egyetemünk, vagy például az ELTE diákságát. Természetesen vannak művelt, kulturált diájkaink — folytatta Megyeri Endre —, azonban nem mondható el ez a szélesebb rétegekről. Gyakran nem ütök meg a diákok még a régi érettségizettség szintjét sem. Így aztán nem csoda, ha évek telnek el, míg egy fiatal közgazdász sikertelül kifogástalanul elkészíti egy vállalati jelentést. Ezeknek a készségeknek a középiskolában kellett volna kialakulni, de erre még az egyetemen sem került sajnós sor. Míg korábban végzett hallgatóink gyakran jelentős szerepet vállaltak a vállalatoknál a politikai nevelőmunkában, addig ezen a téren is bizonyos visszaesés mutatkozik. E negatívumok ellenére mégis jobb kép alakul ki a végzettségek körülményeinek megítélésében, mint nekünk, a folyamatos nevelőmunka során. Megyeri Endre, miközben hangsúlyozta az oktató-nevelő munka célját, a céltudatos személyiségformálást, megjegyezte azt is, ha a téren eredményeket akarunk elérni, akkor az egyetemi feltételeket is meg kell változtatni: csökkenteni kell az oktatói leterhelést és javítani kellene az anyagi feltételeket.

A párt oktatási és tudománypolitikai munkabizottságának véleményét és a saját véleményét fejtette ki SELMÉCI LAJOS pb-titkár a nevelőmunkáról. Egyetlen nevelési terv sem lehet olyan, amelyik független az oktatástól. Ha nem ezt tesszük, akkor szátkacába kerülünk a neveléssel. Ezért mindenekelőtt az oktatás eredményességét kell vizsgálnunk. A gyakorlatok és szemináriumok hatékonysága ott kezdődik, ahol az oktató nemcsak szakmailag, de kulturális és politikai szempontból is művelt. Az anyag összedillitójának figyelmébe ajánlotta a pb-titkár, hogy bizony nem lett volna érdemtelen a hallgatók véleményét is kikérni ebben a témában. Valószínűleg nincsenek azonos véleményen a tanszékekkel és enélkül nem biztos, hogy valós tények kerültek a jelentésbe. Javasolta, hogy a tanszékek értékeljék az oktató munka nevelő hatását a gyakorlatokon, szemináriumokon. A nevelésben kiemelten fontos egyetemi feladatnak tekintti a munkakörnevelést, azt, hogy már itt az egyetemen felkészítsük a leendő közgazdászokat azokra a sokkolt hatásokra, amelyek várnak rájuk az életben. De a nevelőmunka része az is, hogy oktatóink milyen viszonyban vannak egymással. A kollektív kapcsolatra hívta fel a figyelmet.

FRENYÓ ANDREA, hallgatói tanács tag, többek között szónok tette, hogy a gyakorlatokon, szemináriumokon felvetődő kérdésekre oktatónk azért nem tudnak reagálni megfelelően, mert véleménye szerint nem elég felkészültek. Márpedig alapvető követelmény kellene legyen az, hogy a tanár a diákokkal lépést tartson!

Nevelési eszményeinket az élethez kellene igazítani. Jelenleg az embereszmények nincsenek szinkronban a társadalmi lehetőségekkel — tette hozzá KERÉKES SÁNDOR adjunktus, a téma tárgyalása során. Ma minden ellene hat a jelenlegi elképzelésnek. Ha például be akar kerülni egy diák az egyetemre, akkor ahelyett, hogy sokoldalúan képezze magát, a tanulását csak két tárgyra kénytelen szűkíteni. De a nagy információáramlás is elképzeléseink ellen dolgozik. Gyakran két óra előadás helyett a diák inkább két órán keresztül olvas és ezt a választásait sokszor még is lehet érteni. Az egyetemi oktatók sem tudnak a diákokkal megfelelően foglalkozni, mert meg kell keresniük a kegyerüket ki KK-val, ki házon kívüli elfoglaltsággal és ezek

a körülmények szinte szétszedik az egyetemet. A neveléshez pedig idő kell, mert ez még az oktatásnál is időigényesebb. Ha a hallgatókat alkotó szakemberré neveljük, akkor ezzel együtt biztos vagyunk benne, jól neveltek is lesznek — mondotta Kerékes Sándor. — A tragédia ott van, ha valaki a szakmáját nem tudja. Ebben van az egyetem felelőssége!

Az azonban a jelenlegi tömegoktatás mellett nevelési ügyben a legjobb szándék mellett sem lehet illúziókat kergetni, mert ebben a formában megvannak a nevelés korlátai. Valóban, elég kritikus a mai fiatalság, de véleménye szerint ezt nem kell sajnálni. A döntő az, hogy milyen lesz a munkája, azonban ezt a nevelés kérdéseit boncolgató ülésezzel — Szabó Kálmán véleménye szerint — a legkevésbé fogja elősegíteni az egyetem.

Nézzünk szembe önmagunkkal. Tudjuk meg a tanszékeken ki milyen oktató és a minősítésénél vegyük figyelembe a hallgatói véleményeket is — mondotta SZALAI LÁSZLO adjunktus, aki ezt a tényt a nevelőmunka egyik döntő lépésének tekinti.

A vita végeztével az egyetemi tanács elfogadta az előterjesztett határozati javaslatot, amely szembontokat ad a karnak, a tanszéknek a továbbiakban a nevelőmunka szervezésére.

Harmadik napirendi pontként a tanácsülésen Dobrovits Iván rektorhelyettes tájékoztatást adott a rekonstrukció során elvégzett munkálatokról és a félév során sorra kerülő feladatokról.

H. E.

A Ráday Klub programjából

Február 17., csütörtök

Pol-Fórum: Nyilas—Jagodzskij, magyar—szovjet közgazdasági vita.

Február 18. A MINI együttes + Németh János koncertje.

Műsoron: készülő új nagylemezük zeneanyaga.

Február 25. Sztevanovity Zorán és a Láma együttes műsora.

Jegyzethiány

Normál állapot?

Egy csöppet fureszállottam az új félév kezdete és a jegyzet-ellátó megnyitása közti időközletben. De hamar túltettem magam a dolgon. Megvallom, önszámra érdekel. Az egyetemi órákról hazaérve, naponta bemagaráztam magamnak (nem kellett túlzottan erőltetnem), hogy „nincs könyv, ahol érdemlegesen utánanézzek”.

„Idillemelek” a minap vége szakadt. Kitért a tudás kapuja, s ezekben sincs a túlbuzgóság látszatát kelteni de hétfő reggel (nincs órák, a lógás gyanújának árnyéka se vetődhet rám), bevásároltam. Na nem egészen, mert valószínűségi számítás példátartó nincs. Nincs, de lesz (?)

Nem vagyok egy matek lángelme, de ez szíven ütött. Nem akarok ellenreklámot csinálni pl.: a gazdaságföldrajznak, de

annak hiányát (mármint a tankönyvet) jobban elviselem. Elismérem, hogy a párhuzamos, az előadással egyúttalhadó tanulás ott is üdvös, de ott azért többre jutok az amúgy elítélendő kampányszerű tanulásnál, mint a mateknál. Nem hiába van matekból gyakorlat. His. Hegedűs tanár úr jóhiszeműen feladja a példákat, s én néhány (?) társammal csak ők bámészan, kiüvet. Nem tagadom, egy-két harcedzett, kőszá példányával az említett műnek találkoztam, de pár percnél tovább sose tartott románcunk. Lehet, hogy hamarosan lesz, akkor aggodalomra semmi ok, de ha ez „krónikus hiánnyá” válik akár csak egy hónapra is, akkor tényleg megijedek. Ugyanis, akkorra talán megérik az idő egy zéhára is.

Kolozsvári Zoltán

Állásbörze!

Az AIESEC újra megrendezi immár hagyományosnak számító állásbörzét, ezúttal főleg ipar, pénzügy és részben külkereskedelmi hallgatóknak. Az állásbörzének kettős a célja: egyrészt a végzős hallgatóknak konkrét elhelyezkedési lehetőségeket kínál, megkönnyítve az állászerzést nem éppen könnyű feladatát. Ugyanakkor minden érdeklődőnek lehetőséget ad a vállalatok igényeinek jobb megismerésére, illetve saját elképzeléseinek vállalatvezetőkkel történő megbeszélésére. Az állásbörze első részében a vállalatok rövid bemutatkozót tartanak, majd kötetlen beszélgetések keretében a vállalatvezetők és diákok kölcsö-

nösen megismerhetik egymás elképzeléseit, kívánságait. Eppen ezért nemcsak végzős hallgatókat várunk, hanem mindenkit, akit érdekel a vállalatokkal való kapcsolatfelvétel, a vállalatvezetők véleménye az elhelyezkedés fontos kérdéséről.

AZ ÁLLÁSBÖRZE HELYSZÍNE: Magyar Kereskedelmi Kamara 337. terem
Időpontja: Február 17., csütörtök, 17 óra.

RÉSZT VEVŐ VÁLLALATOK: Chinoin, Ganz-Mávag, MOM, Taurus, OTP, EGYT, Medcor, MINDENKIT VÁRUNK!!!
AIESEC MKKE
Helyi Bizottság

Csóka József
— Fluck Zsuzsanna

Reminiscenciák a nyelvoktatási vitával kapcsolatban...

Az átlagnál én sem kevesebb érdeklődéssel olvastam a „Kérdőjelek a nyelvoktatásban” című cikket. Kellően lepett meg a munkánk iránti érdeklődés, a közös ügyünk érdekében velünk való nyílt, demokratikus konzultációs szándék. Hogy felelősséggel és nyílt sisakkal mert — mint megtudtam — a diák szerző kiállni véleményével. Hogy ez a vélemény bíráló? Miért éppen a nyelvoktatást-tanulást, ezek technológiáját kerülné el napjaink technológiai válsága? Mindezek felismerése, közös munkánk javításának a cikkből kicsengő jószándéka mellett szerettem eltörpülni a szerző helyzet- és lingvodidaktikai ismereteinek természetes módon hiányos volta. Persze,

véleménye aligha válhatta ki a nyelvoktatás és oktatásszervezők egyetemes és egységes lelkesedését. Ezt aligha várta a szerző. De azt minden biznnyal és jogosan, hogy megvitassuk vele és társainkkal, még hozzá érdeklődés, kérdések, s mindazt, ami azokkal kapcsolódik — mint ezt a Reflexiók szerzője, Kun László is írja. Ezek a reflexiók — és a nyelvoktatási vita is — megérdemelnék, hogy tovább gyűrűzzenek, hozzájuk fűzzük még egy-két magánvéleményt. Amelyeket azonban több mint

egyetemen. Túrelmem fogytán egy beszámolómat — elmagyarázatom neki, hogy bár valaha magam is tanultam politikai gazdaságtant, odatartam meg grafikonos példákat — és feltételezem, igaz van, mikor szakmálgató bírálja a szöveget, a grafikonokat módszertanilag — de esődíjot batorúságát. En azt azért ilyen bátran nem merném megtenni a poltrád, és a matematika viszonylatában, mivel nem vagyok ezen tárgyakban diplomás szakember.

Engem ez feszélyez. S őt a nyelvoktatás módszertanával kapcsolatban hasonló kértelék nem zavarják? Ifjú bajnokom vörösen közölte, hogy ő minden szakmai kérdéseket megbeszélte nevelőtársainak, mielőtt előhozakodott volna velük...

Mindezek mellett azért erősen bírom benne, hogy oktatóink abszolút többségének nincs szüksége annak bizonygatására, hogy tudja az általa oktatott nyelvet és szakmája fogásait. Az sem igen lehet vitatéma, hogy nyelvtudásunkat munkáltató tanintézetek profiljának kell fejlesztenünk, módosítanunk. S hogy közben adódhatnak problémák, mert ez aligha megy máról holnapra még a kiemelkedő nyelvtudású munkában álló tanárok-

van az a megszolgált felsőfok. Nem akartam kötélnék állani. Rá akartam venni, fordítsa le ő maga a szöveget, én majd átnevezem, ha kell javítom, stilizálom. Pirult kissé, de nem tudtam rávenni az eléggé egyszerű szöveg lefordítására...

Elismertem jó pedagógus kolléga látogatta meg órát. Fejcsóváló határozottsággal állapította meg, hogy az órán nem volt vita... az óra szakzövegfordító óra volt, nem az az igazi külkeres... Becsületére mondvá megengedte, hogy meglátogassam óráját vitákban realizáló igazi nyelvigenyes óra műhelyi kiképzésének szándékával. Hiába fűrkésztem. Kénytelen voltam megállapítani, hogy a vita nem ment — nála sem. Úgy, hogy mindmáig kénytelen vagyok abban a hitben leledzeni: az órákon az idegennyelvű spontán viták nem túl gyakoriak. Aligha engedhetjük meg, hogy módszereinkről és tananyagainkról valaki is azt gondolja: szerintünk már tökéletesek s nincs tovább. Ez végzetes szakutca vezetne bennünket.

Tanári munkánk hatásfoka javításának persze megvannak a további feltételei is, melyek realizálódása nem mindig és csak tőlünk függ. A szakirodalom a nyelvoktatási munka pszichológiai-pedagógiai feltételeiként a következőket sorolta felsorolni:

- a) az oktató szakmai, pszichológiai-pedagógiai felkészültségének állandó tökéletesítése;
- b) munkájához való hozzáállása, viszonya, s ennek „karbantartása”;
- c) hogy értse, tudja, milyen szerepe van az általa oktatott nyelvnek a hallgató szakmai felkészítésében, értékében;
- d) egészséges pszichológiai mikroklíma az oktatással kapcsolatos közösségekben;

e) hogy idejében s helyes irányban ösztönözzék az oktató munkáját.

Ami a nyelvoktatási munka szervezési-műszaki feltételeit illeti, ezekről a következőket találhatjuk:

- a) a munka célszerű megosztása és kooperációja, egybehangolása a tanszéken;
- b) helyes tervezési rendszer és az oktatók idejének célszerű igénybevétele, felhasználása;
- c) megfelelő munkafeltételek biztosítása az oktatók számára;
- d) megfelelő oktatási-tanulmányi (anyag-műszaki) bázis biztosítása a tanszéken folyó munka számára.

A fel- illetve ezzel rangsorolt tényezők fontossági sorrendjén, azon, egyikük vagy másikuk mennyire része a másiknak stb. vitakozni lehet. De azon nem, hogy

ezzen feltételek megvalósulásának egyik biztosítéka a nyílt, felelősségteljes, demokratikus tapasztalatcsere hallgatókkal. Vagy akár vita, de nem formális. Nem olyan, amelyiket egyik oldalról a nyelvoktatás szakmai dolgaiól alkotott naív és elfogult túrelmetlenség (társának meg, győzőnek meg, hogy tudok! igénye), a másiktól pedig az oktatói munda becslételek még naívebb aktualizáló túrelmetlen védelmezése korlátoz.

A „vitának” ez az utóbbi fajtája hathat csak negatívan mind a hallgatók, mind a tanárok közérzetére, tehát egyértelműen: közös ügyeink sikerére.

De a felelősségteljes, sok szinten realizálódó nyílt visszajelzés a közös dolgaink iránti érdeklődés, a velük kapcsolatos konzultációk sokat segíthetnek munkánk hatásfoka javításában. Akkor is, ha mindez nem segít hozzá bennünket, hogy már holnap megtaláljuk a nyelvoktatás problémáit megoldó bölcsék követ.

Dr. Csirpák Emil

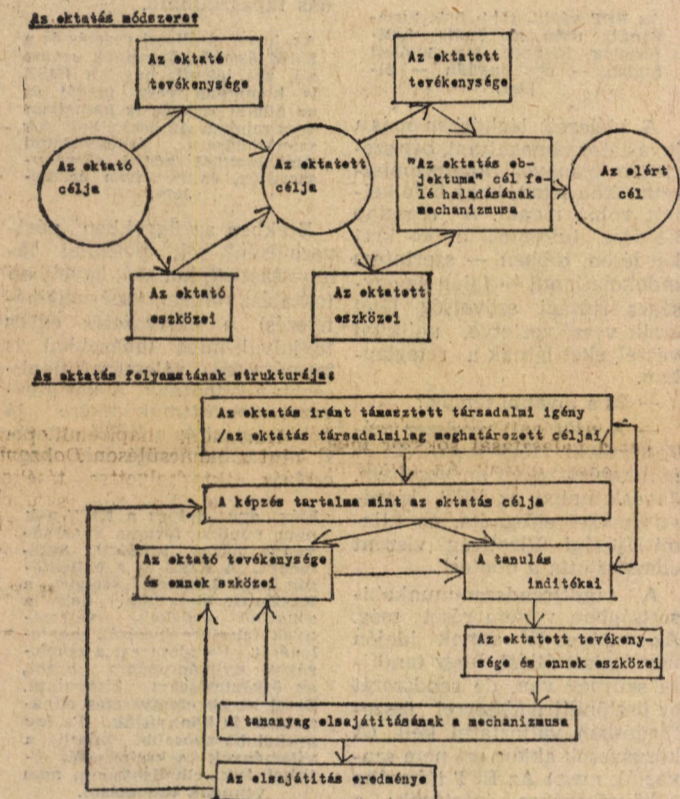
Jeles első előadás: szakszámvitel

Az első perek a tájékoztató, de hamar magával sodorja az agrárokat az előadó ritmusa

Pál László: Hogyan befolyásolja a könyvelést a termények tárolás közbeni száradása? Balázs Gusztáv képriportja

Válaszkeresés a kihívásokra

— Beszélgetés a Kossuth Klub előadás-sorozata kapcsán —

A Kossuth Klubban tízrészes előadás-sorozatot rendeztek a magyar reformgondolatokról. Ennek értékelésére, áttekintésére kértük Gubcsi Lajost, a Magyar Közgazdasági Társaság végrehajtó bizottságának tagját.

— Mi volt a célotok ezzel az előadás-sorozattal?

— A 30-as évek elejének kihívására újabb reformhullám lehet a válasz. Ahogy egyik előadónk fogalmazott: a nyitottság, a nemzetközi mércével méretettség, a nemzetközi sorskérdés ma Magyarországon. Ezért van szükség újabb reformra. Kételyek, gazdasági kényszerpályák persze akadályozhatják a reformgondolatot. Ezért az kell, hogy a vállalatok ne csak végrehajtsák, de alakítsák is legyenek ennek a folyamatnak. A reform ügye egyelőre még eléggé belterjes. Az előadás-sorozattal az volt a célunk, hogy segítsük a párbeszédet a reformmal foglalkozó párt-, kormányzati szervek, illetve tudósok és azok között, akik haszonélvezői és végrehajtói lesznek ennek a folyamatnak. Sikerként megemlíteni ennek a tervnek tíz olyan ismert felelős vezetőt, akik köztudottan a reformgondolat elkötelezettjei. Sorozatunkban Berend T. Iván, Bognár József, Fekete János, Márton János, Nyers Rezső, Pulai Miklós, Sárközy Tamás, Vámos Tibor, Veress Péter és Villányi Miklós tartott előadást. Előzetes félelmekkel ellentétben — arra gondoltunk ugyanis, hogy hivatali elkötelezettségük megköti a kezüket véleményük kifejtése során — politikai felelősséggel, szívesen segítettek nézeteikkel a reformgondolat terjesztésében. Az előadásokat videokazettára vettük, így azok az ország bármely részében megtekinthetők, ahol van videoberekendezés, vagy ahol tudnak képmagnót bérelni.

— Milyenek a tudósok reformképzései e téz előadás alapján? Medicina típusúak, egyszerűen csak a bajok mielőbbi orvoslására törekednek, vagy a marxizmus politikai gazdaságtani elveinek új, koncepciózus megvalósítási módját is kínálják?

— Ha a mindennapi gyakorlatot nézzük, akkor azt mondhatjuk: elsősorban a medicina típusú, betegséghátról intézkedések történtek eddig. Magában a széles értelemben vett reformfolyamatban azonban már erőteljesebben az az irány, amelyik az egészséget akarja megőrizni. Ennek megítélésére, hogy az elképzelések mennyiben célozzák a szocializmusnak az elvekkel konzisztens megvalósítását, itt és most nem vállalkozhatok, de ha azt kérdezed, szocialisták maradtunk-e az eddigi reformok után, arra az a válaszom, hogy a magyar szocializmus olyan konkrét szocializmus, amelynek fejlődő és alkalmazkodóképessége vitathatatlan.

— Milyen közös gondolatokat emelnél ki az előadás-sorozatból?

— A legfontosabb elvek közé tartozik, hogy a reform nem megy a középvezetők és a vállalatok támogatása nélkül. Az is világos, hogy csak az eddigi nyitottság fenntartásával, vagy növelésével vihető végig. Eddigi gazdasági intézkedéseink három-négy év óta a nehézségek hatására védekező jellegűek, ilyen értelemben passzívak voltak. A jövőben aktív magatartásra, jövédlemtermelésre van szükség. Piacokra eredményesen termelő gazdaság a cél. Szükséges átgondolni az egész oktatási, vezetési és káderpolitikánkat, amiről sokszor az már az érzésünk, hogy nem készült fel a versenyre, a megfelelő vezetői magatartásra.

— Térjünk vissza az előbbi problémakörhöz! Úgy vélem, hogy a reformról eddig nem folyt össztársadalmi méretű és jelentőségű párbeszéd. Mennyiben tudják ezek a videófelvételek ennek kibontakozását előmozdítani, hiszen az előadások megtekintésének passzív, befogadó magatartást tesznek csak lehetővé, ahelyett, hogy vitára vagy a történések befolyásolására készítenék őket?

— Valóban nagy kérdés egyelőre, hogy legyen-e társadalmireform-vita. Ennek a dilemmának két fő oka van. Egyrészt az a gazdasági kényszerhelyzet, amelyben élünk, szűkre szabja a lehetőségeket. Félő, hogy a reform kibontakozására nem a legjobbak a feltételek, és ilyen helyzetben esetleg a reformgondolat lejárására kerülhetne sor. Másrészt viszont látható, hogy mindenek ellenére csakis reformokkal lehet tovább lépni. Nekünk két választásunk volt: vagy lemondunk az előadások rögzítéséről és akkor nem tudunk tájékoztatást adni, vagy vállaljuk ezt az egyoldalúságot, azzal, hogy ez mégis több a semminél. Vallom, hogy a magyar sajtó az utóbbi egy-két évben sokkal nyitottabb vált, de odáig még nem jutott el, hogy egy átfogó reformfolyamatot teljes mélységében tárgyaljon. Az előadások vetítéséhez, ha kéri, vitavezetőt is tudunk küldeni, s ezzel a reakciókat is össze tudjuk gyűjteni.

— Vannak olyan vélemények, amelyek szerint most nem elsősorban az állampolgárok körében kell a reformszövetségeket keresni, hanem bizonyos politikai döntéseknek kell megszületniük a reformkérdéseivel kapcsolatban.

— Ezek a politikai döntések megszülettek, nyilvánosságra hozhatók, nyilvánosságra is kerültek a megfelelő párt- és állami dokumentumokban. Tartalmazzák, hogy a reformkonceptiók 1985-re a gyakorlatban is meg kell érlelődnie. Az óvatosság azonban indokolt, mert kérdés, hogy a kényszerhelyzet nem töri-e meg az elképzeléseket. A reformok kényes ügyek, hiszen olyan dolgok megvalósítására törekednek, amikhez addig ragaszkodtunk. Van tehát kockázatuk a reformfolyamatoknak. (Persze, a szükséges reformok elmaradása még nagyobb veszéllyel jár.) Kezdetben ellenállással kell számolni, és az eredmények csak később mutatkoznak. A reformok törekenyek, ha szűk körből indulnak ki. Sokan mondják, hogy a 68-as reform is főként azért lehetett sikeres, mert a benne megtestesülő új szellem korábban rejtett ambíciókat mozgatót meg, és általános megújulássá szélesedett.

— Azoknak az elveknek, szándékoknak a végrehajtásáról van szó — konzekvensebben —, amelyeket akkor már

megfogalmaztak — és vannak sajátos vonásai is. Célozza a vállalatok szociális bélyékből való felszabadítását, és kiterjed az intézményrendszerre is. Eddig is történtek már ilyen jellegű intézkedések, pl. a trösztí irányítás sorvasztása, az ipari minisztérium létrehozása. Sok főhatósági jogkört kaptak meg a vállalatok. A vállalatvezetők személyére pályázatot írhatnak ki, terjed „a vesztesnek veszítenie kell” szemlélete és gyakorlata. A gazdaság egy részében nemzetközileg is életképes versenyszellem bontakozott ki. Csökkent az állam mecénási szerepe, szélesebben értelmezzük a vállalkozások szabadságát stb.

— Milyen okait látod a 68-as reform megtorpanásának, és milyen garanciát annak, hogy ez most nem következik be?

— 68 és 72 között felhalmozódott néhány olyan mellékhatás és feszültség, amit nem akartunk folytatni. Számítalan illúzióval is le kellett számolnunk. Azt gondoltuk, hogy az energiaválság nem ér el hozzánk, és hogy áraink, a „magyar munka” megállja a helyét a nemzetközi piacon. Nem számítottunk az infláció importjára sem, és azt hittük, tartósan és jelentősen túlfogyaszthatunk. A gazdaság eközben nem állt át a világgazdasághoz való alkalmazkodásra. A garancia arra, hogy mindez nem folytatható, nem más, mint a jelenlegi valóság, az, hogy ez a kemény realitások kora, amiben reálisan élünk. A magyar gazdaságpolitikát most nem jellemzik az illúziók, miután 79-ben megértette, hogy nem éhet lehetőségeinél jobban.

— Nem kell-e merőben más típusú illúziókkal számolnunk, pl. a lakosság túróképességét illetően?

— Hogy az áremelések meddig mehetnek, annak megállapításához proféták kellenek. Én mindenesetre nem tartozom azok közé, akik válságot kiáltanak. A válságoknak persze mindig van objektív alapjuk — de kritikusi helyzet, káosz akkor alakul ki, amikor a válságérzet szubjektív születik, és „meglöki” azt a helyzetet, amit még menedzselni lehetett volna. A magyar gazdaságot nem érzem válságosnak. Véleményem szerint a gazdaság egészében végig gondolt reformokra van szükség, és azt is vallom, hogy a félszeg reformok nem reformok.

— Köszönöm a beszélgetést. M. G.

— Azoknak az elveknek, szándékoknak a végrehajtásáról van szó — konzekvensebben —, amelyeket akkor már

GYÖNGYÖSÖN a főiskola kollégiumának egy kényelmes pavilonjában zajlott a KISZ-bizottságnak és közvetlen aktivistáinak hangulatos — jó részét önkéntesek — és hasznos téli felkészítő tábora.

Zajlott szolid borozás, kevéssé szolid bridzs- és rikicsavítás és a legkevésbé szolid vita a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség szervezeti felépítéséről. Ellerveztük a félév munkáját, és az egyetemi pártv tagjaival (Hardi László és Dobák Miklós) megvitatottuk az egyetemi KISZ helyzetét és a KISZ pártirányításának kérdéseit. Szilvássy György alapos előadást tartott az egyetemi főiskolai réteg utóbbi 1-2 évének politikai mozgásairól, a KISZ KB, a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa, a budapesti Universitas KISZ-bizottság és az egyes nagy egyetemeken diákközlelete helyzetéről, és minden aktivista beszámolt területének „viselt dolgairól”, segítséget kérve a félév feladatainak teljesítéséhez.

A KÖVETKEZŐ FÉLÉV fő eseményei közé tartoznak a tavalyi nekilendülés után, reméljük, hamarosan hagyományosan számított nagy egyetemi rendezvények: így a négy és fél éves szakosok, valamint a „négyévesek” ballagása (február 26., ill. május 14.), a közgazdasági egyetemi napok eseménysorozata (március 10–12), a majális, az egyetemi főiskolai ifjúsági napok (március 25–27.), a farsangi bál (február 18.), a hagyományos tavaszi politikai, illetve közművelődési tábor

nyitott KISZ-munkabizottság, melyben szakértő diákok és tanárok (pl. Csanádi Péter — KISZ-bizottság, Bakacs Gyula, Branyiczki Imre — Szakkollégium, Herédi István — szociológia tanszék, Balaton Károly — szervezés tanszék) vesznek részt, első átfogóbb anyagában felvázolta, hogy a KISZ (szervezeti) problémáit az értékredek zavarai és „kettősségei okozzák párosulva a szkeptikussal, a reformhietlenséggel, melyek az egyén befelé fordulásához, a politikától, a KISZ céljaitól való eltávolodáshoz vezetnek. A KISZ politikai funkciója lenne minden egyes rétegének sajátosságai alapján az érdekek képviselete is. Fő tevékenysége azonban eddig a politikáról való beszélgetés és az MSZMP politikájának képviselete volt. Sem a KISZ-tagok, sem gyakran a KISZ különböző szintű vezetői nem azonosulnak „a” KISZ politikájával, ezért a gyakorlatba sem tudják átültetni elfogadhatóan a KISZ egyes funkcióit. Az absztrakt funkciók miatt „kiüresedett” a KISZ tevékenysége. A KISZ-szel párhuzamosan alakultak ki életképes tevékenységcentrumok, melyekhez a KISZ általánosan nem tud megfelelő viszonyulni. A helyi érdekvizonyok közti politikálásra, a helyi (réteg-) érdekek ha-

lyogatók természetes elvárása, hogy figyelemmel kísérhessék választói képviselőik érdekvizonyait tevékenységüket. Egyetemünk KISZ-titkára, Szilvássy György, aki a KISZ KB-ban és a KISZ KB mellett működő Egyetemi és Főiskolai Tanácsban is képviseli egyetemünket, ezúttal is beszámolt az utóbbi hónapok legjelentősebb vitáiról.

— Milyen harcok folytak az utóbbi két-három hónapban a KB-ben és az EFT-ben?

— A legutóbbi KISZ KB-ülés a munkásifjúságról szóló határozatot fogadta el. Az EFT viszont háromszor is ülésezett decemberben és januárban. A három ülés és az EFT táborának legfontosabb témái:

— Igen, a kérdés a 81-es viták óta folyamatosan napirenden van, a felsőoktatási réteg lapjának létrehozása azóta a réteg és a KISZ fontos kívánsága.

— Legutóbb a budapesti Universitas KISZ-bizottság is egyhangúan támogatta egy önálló hetilap létrehozását. Ennek nyomán az EFT munkabizottsága (melyben a közzgáz B. Kiss Tamás képviselte) kidolgozta a lap részletes koncepcióját. A lap feladata a réteg belső és külső nyilvánosságának biztosítása lenne. A vita kétirányú volt: szükséges-e réteglap (egyesek szerint nem), és hogy önálló legyen-e (mások szerint a Magyar Ifjúság melléklete legyen). A kifogások közül (kockázat, deficit) több jogos volt.

— És a további témák?

— A pályázati rendszer módosításával foglalkozó EFT-munkabizottságot én vezetem. Javaslatainkat az EFT kiegészítéssel elfogadta, az Állami Ifjúsági Bizottság viszont elhalasztotta a döntést.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

A kiélezett légkörben én is a javaslatot támogattam, bár szerintem bizonyos kompromisszumokba lehet, hogy bele kellett volna menni. A réteglap kérdése túlmutat a konkrét kérdésem, többen — szerintem indokolatlanul — talán az egyetemes ifjúsági szövetség létét érzékiesélyeztetve, politikai veszélyeket látnak a réteglapban.

— Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Képviseleti beszámoló

Érdekek és ütközések

let végrehajtása nem megfelelően halad, a minisztérium és az egyetemek összehangolatlanul dolgoznak, elsősorban a hatalmi és az érdekvizonyokat nem bolygatják. A minisztérium eljárása lejárta a parlamentek és a demokratikus fórumok tekintélyét is. Az EFT úgy döntött: tájékoztatja arról a réteget, hogy nem fogadja el a minisztérium tájékoztatóját, és kéri a minisztériumot, hogy februárban újra számoljon be.

A minisztérium képviselője töle telhetően megígérte, hogy februárban újra beszámolnak.

— A másik nagy csatározás, gondolom, a réteglap körül volt.

— Igen, a kérdés a 81-es viták óta folyamatosan napirenden van, a felsőoktatási réteg lapjának létrehozása azóta a réteg és a KISZ fontos kívánsága.

— Legutóbb a budapesti Universitas KISZ-bizottság is egyhangúan támogatta egy önálló hetilap létrehozását. Ennek nyomán az EFT munkabizottsága (melyben a közzgáz B. Kiss Tamás képviselte) kidolgozta a lap részletes koncepcióját. A lap feladata a réteg belső és külső nyilvánosságának biztosítása lenne. A vita kétirányú volt: szükséges-e réteglap (egyesek szerint nem), és hogy önálló legyen-e (mások szerint a Magyar Ifjúság melléklete legyen). A kifogások közül (kockázat, deficit) több jogos volt.

— És a további témák?

— A pályázati rendszer módosításával foglalkozó EFT-munkabizottságot én vezetem. Javaslatainkat az EFT kiegészítéssel elfogadta, az Állami Ifjúsági Bizottság viszont elhalasztotta a döntést.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

Az EFT végül, több tízezres huza-vonás után az önálló hetilap mellett foglalt — egyhangúan — állást.

A forradalmi etatizmustól az öngazgatás felé

Beszélgetés a szocialista gazdaság működési modelljeiről

A magyar szocializmus gazdaságának működési módja kétségtelenül megérett mozgáspályájának ismételt felülvizsgálatára. Bár a gazdasági reform körüli vita még nem ösztönzött mélyreható tudományos körökben, jövőjére vonatkozólag a nyilvánosság előtt is. Az itt ismertetett beszélgetések — majd másfél évtizedes kollektív kutatómunka következtetését összefoglalva — a magyar szocialista gazdaság öngazgatásának alapuló társadalmi-gazdasági működési módra való átalakítása mellett érvelnek. Először a múltba tekintünk. Röviden számbavesszük a marxizmus klasszikusainak teoretikus örökségét a szocialista gazdaság és társadalom alapelveiről, és az alapelvek uralomra jutásának intézményrendszeréről. Ezután a megvalósítási kísérletek következtetését, különös tekintettel a Kádár-típusú öngazgatásra, a jogszóval „elhalás” tanulságaira.

A dialógusokban a főszerep Herédi Istváné, a szociológiai tanszék docense, aki a beszélgetések során nagy türelemmel avatott be egy sajátos gondolkodásába. Ez a szöveg több mint 10 órányi magnófelvételt rövidített, utólag korrigált változata.

— Az a társadalomkutató, aki oktat, szükségképpen kapcsolatba kerül a mindennapi társadalmi problémákkal, és ha a szocializmus elméletével és gyakorlatával foglalkozik — úgy vélem — ezt a munkát a jövő alakításának igényével végzi és ebben talán erősebbek a személyes ösztönzők, mint a közelet „elvárásai”. Ön — ha jól tudom — 1956-ban egyetemi hallgató volt; 1968-ban filozófus, a hetvenes évtizedtől szociológusként dolgozik. Kutatómunkájának milyen ösztönzői vannak, s ezek mire predesztinálják?

— Nekem nagyon jól jött az a tudománypolitikai döntés, amely országos kutatási főirányokat emelt ki és ezzel lehetővé tette a szabaddal, önkéntes társulási formában szerveződő kutatóműhelyek kialakulását. A szocialista vállalat kutatási főirány keretében sok kitűnő tudóssal kerültem kapcsolatba, akik azonos kérdések iránt érdeklődtek, de más diszciplínák felől közelítve. A főirányban megbízást kaptam arra, hogy koordináljam a szocialista vállalat demokratizmusával foglalkozó kutatásokat. E munka közben jöttünk rá arra, hogy ezt a problémát nem lehet kizárólag a vállalati szervezeten belül maradva kielégítően vizsgálni, hanem meg kell nézni az egész szocialista gazdaság működési módját, s azon belül a szocialista vállalat működési módját — többek között — szociológiai oldalról is. És amiről beszélni fogok, az a gondolkodásmód a szocialista gazdaságról mindenképp a főirányban folyó kutatások során fogalmazódott meg. A magyar gazdaság működési modelljének hosszas empirikus vizsgálatahoz azután találtunk egy viszonyítási rendszert, a jogszóval öngazgatási típusú működési modellt, illetve annak elméleti és módszertani alapvetését Edward Kádár-jel, a kitűnő marxista tudósnál és politikusnál. Így kezdtük elemezni, hogy milyen elméleti és politikai feltételek között fejlesztették ki ezt a sajátos öngazgatási működési modellt és magam ekközben találkoztam az elméleti előzményekkel most már szisztematikusan, mint korábban, amikor is még a hatvanas évek végén disszertációt készítettem az ún. „ipari társadalom” elméletének egyik válfajáról, illetve a hetvenes évek közepén megbízást kaptam arra, hogy dolgozzam fel a szocialista gazdaság intézményi berendezésének lenini koncepcióját.

De személyes életem megrázkódtatásai is vezettek egy ilyen irányú kutatás felé. Mi az egyetemen a filozófia szakon eleinte egy kissé idegenházi marxistaként nevelődtem, és annak idején például teljesen naivan — ahogy tanítottak bennünket — Rajk-ert és Tibók „arulását”, „megszűnését” vallottuk, elfogadtuk. Azután traumatisz hatást váltott ki bennünk, amikor Rákosi Mátyás Rajk Lászlót ismét Rajk elvtársnak nevezte.

Egyébként ez az újabb „elvtársozás” ébresztette fel bennem a Jugszlávia iránti érdeklődést és elkezdtem hallgatni az újdívidi rádió magyar nyelvű adását. (Visszagondolva erre, most úgy látom, hogy talán ezek a „hallgatások” is közrejátszottak abban, hogy a szocializmus elveiben még a legkritikusabb időkben sem kételkedtem igazán). Persze, 1956-ban sem tudtuk, hogy pontosan mit is akarunk. Úgy gondoltuk, hogy a dolgokat el lehet rendezni egyszerű személyi változásokkal. Ezt a felfogást érzékeltetik pl. az 1956. október 23-i jelzavaink transzparenseinken, amelyeket a délutáni felvonuláson vittünk: „Új központi bizottságot”, „Éljen a párt!”, „Új kormányt!”.

A kibontakozás szükségességét éreztük, ám az irányát nem láttuk pontosan. Aztán ezt a fura ellenforradalmat lassan lekövetőtte a magyar társadalom, és nagyon sokat elcsúszolt abból a szemérből, ami korábban felvülemlett. Ekkor úgy tűnt, hogy lassan elindultunk egy olyan világ felé, amelyben a hitünk és tudásunk szerinti szocialista elvek és a gyakorlat között nem lesz olyan hasadás, mint amilyen korábban volt.

Azán 1957. Én akkor nem tudtam, mit gondoljak, hova tegyem a Varsói Szerződés több tagállama csehszlovákiai fegyveres beavatkozását az „emberarcú szocializmus” ellenében. Ez az eset újabb merendülést okozott bennem, és kezdem arra gyanakodni, hogy a hibás gyakorlat több, mint hiba, és arra is gyanakodtam, hogy ennek levétközése nem is olyan egyszerű.

(Később bizonyossá vált számomra, hogy ez a levétközési kísérlet, éppúgy, mint a magyar vagy a későbbi lengyel kísérlet sikertelenségének egyik forrása az a liberális frázispuffogtatás és demagógia, valamint naivitás, amelyek korábban nálunk is és máshol is jellemezték azt a mozgalmat, amely becsületesen, őszintén valóban nem akart mást, mint érvényt szerezni a szocialista elveknek.) Én is és mások is gondoltuk arra ebből a generációból, hogy ezekben a krízisekben esetleg konstrukciós tévedések vannak — legalábbis ami a rendszer működtetését illeti. Arra gondoltunk, hogy ha az elvek és a gyakorlat hajba kapnak, akkor ott a gyakorlat lehet a bűnös. Ebben a gondo-

latban megerősítettek az 1970-es lengyel események; az 1974-es munkáslelvetés és az 1980–81-es történések.

Itt több tényező együttes hatására erősödött meg az a meggyőződés, hogy a szocialista országok kríziseinek mélyebb okai főleg a gazdaság és a politika működési modelljében keresendők. Mivel ez így nagyon széles kutatási problémának mutatkozott — és ismervé-elfogadva azt a marxista gondolatot, hogy a gazdaság működésének túlsúlyos szerepe van a társadalom egész berendezésében — a szocialista gazdaság működési modelljének elemzésére fordítottam nagyobb figyelmet, azaz a prekonceptióval, hogy az elvek helyesek, ám a gyakorlat nem képes ezen elvek konzervens realizálására.

Ebben a rendhagyó kutatási beszámolóban először két alapfogalmat kell tisztázni, hogy a későbbiek során nagyobb kalandozások nélkül tegyük érthetővé a gondolatmenetet. A jelzett elmélet és gyakorlat közti hasadás vizsgálatához először bevezetem a *munka szocialista formája* fogalmát annak analógiájára, ahogyan Marx a Nyersfogalmazványban megkülönbözteti a prekapitalista, a tőkés és a kommunista munka formáit annak figyelembevételével, hogy a munkás (azaz bármely dolgozó) milyen módon jut hozzá azokhoz a jóságokhoz, amelyekből megél. E fogalmak alapján lehetett azután kihámozni műveiből a szocialista munkaforma vagy egyszerűen a szocialista munka jellemzőit. Ezek szerint a szocialista társadalomban ugyanaz az elv uralkodik, mint amely az árucserét szabályozza, tehát a munkás a létfenntartásához szükséges javakat a különböző munkák vagy munkaterületek egyenértékű cseréjében sajátítja el. A szocialista társadalmi ösztönzések szerkezete olyan, hogy az különböző mennyiségű és minőségű munkákból tevődik össze, s ebből az ösztönzéstől ki-ki arányos részét kapja vissza közvetlenül vagy közvetetten. Amit a társadalomnak egyik formában ad, azt visszakapja egy másik formában. A képlet számomra nagyon tiszta és egyszerű: az elsődleges termelési viszony a *munkaértékvizony*; ebben áll elsődlegesen a történelmi mozgás kontinuitása. Ez a képlet azt mondja ki, hogy a *munka társadalmi* abban különbözik a *tőke társadalmától*, hogy a tőkeviszony helyett itt a fenti típusú *munkaértékvizony* uralkodik, mert senki munkáján kívül nem adhat mást és nem kaphat mást, mint munkája eredményét, nem lehet végre idegen munka elcsúsztatása. (Persze, nem azt jelenti ez, hogy csak ez az egyetlen elv uralkodik a társadalomban, de ez az alapviszony.)

Az új társadalom anyagcsere-folyamatát reguláló értékvizony, azt hiszem, minden szocialista számára egy legitím elv, amelyért korábban is érdemes volt és most is érdemes küzdeni. Természetesen tudom, hogy még tudósok is helyezkednek olyan álláspontokra, hogy ennek az elvnek a realizálása — utópia. Nekem meggyőződésem, hogy lehet találni olyan gazdasági, társadalmi, politikai intézményrendszert, amely képes uralomra juttatni ezt az elvet, habár tudom, hogy ez nem könnyű. De egy kissé előreszaladtunk.

Miután nagyjából tisztáztam magamban a szocialista munka lényegét, most már értelmezni tudtam a gazdasági mechanizmus, a szocialista gazdaság működési módja, módszere vagy modellje fogalmakat: Itt a szocialista munka működéséről van szó; azokról a gazdasági intézményekről, amelyek uralomra juttatják a szocialista munka tartalmát, realizálják a szocialista munkaviszonyt, mint elsődlegesen értékvizonyt. Ez már az elmélet és gyakorlat egységének (vagy hajba kapásának) terepe. Felvetődött a kérdés, hogy Marx hogyan kívánta uralomra juttatni az általa felfedezett szocialista munkaéletet?

Ismeretes, hogy Marx hipotézise szerint a „kerülő út” (piaci intézményrendszer) korabeli gyakorlat, sőt egyáltalában vett gyakorlat nem alkalmas módszer a munkaértékvizony uralomra jutására, mivel elv és gyakorlat hajba kapnak azáltal, hogy csak átlagban cserélődnek egyenértékű, és nem minden egyes esetben. Az elmélet és gyakorlat ellentmondása nála nem a magántulajdonból ered csupán, hanem egyáltalában a „kerülő út” modelljéből. Sőt maga a „kerülő út” olyan gazdasági intézményrendszer, amely szüli a magántulajdont.

Hogy elv és gyakorlat között ne lehessen összeütközés, Marx elveti a „kerülő út” értékmérő, csereszabályozó módszerét és sejtet valamiféle közvetlen módszert. Azért fogalmazok úgy, hogy „sejtet valamiféle” közvetlen módszert, mert az a működési modell, amely nála található, egyáltalán nem olyan, egyértelmű, mint azt akár Engels, akár nyomában mások egy időben gondolták. Érdemes pontosan idézni Engels értelmezését, mert ez sajnos a későbbiekben igen sok gondot okozott a szocialista munka működése szempontjából. „A társadalmi munkának egy természetben rejülő mennyiségét akkor nem kell előbb kerülőúton megállapítani; a mindennapos tapasztalat közvetlenül megmutatja, hogy átlagban mennyi szükséges belőle. A társadalom egyszerűen kiszámítja, hány munkaóra rejlik egy gőzgépnél, a legutóbbi termés egy hektoliter búzájában, meghatározott minőségű posztó száz négyzetméterében. Eszébe sem juthat tehát, hogy a termékekben nyugvó munkamennyiségeket, amelyeket akkor közvetlenül és abszolút módon ismer, továbbra is egy csak relatív, ingadozó, elégtelen, korábban jobb híján elkerülhetetlen mértékben, egy harmadik termékben fejezzék ki, nem pedig természetes, adekvát, abszolút mértékükben, az időben.”

Nyilvánvaló, hogy Engels a tradicionális „kerülő út” intézményrendszerének társadalmi elv — megvalósítására, „egyesült út” hipotéziséhez jut el. Ebben az értelmezésben ugyanis arról van szó, hogy az indirekt típusú értékmérőt egy direkt típusú számítási értékmérési módszerrel lehet megoldani. Ismervé Marx művét és gondolkodásmódját, úgy gondolom, sem Engelsnek nem volt igaza, sem Kautskynak és Bernsteinnek.

Ez utóbbi teoretikusok ugyanis az engelsi modellt Marxnak tulajdonítva bírálják Marx

felfogását és a „kerülő út” intézményrendszerére voksolnak. Kétségtelen, hogy Kautsky és Bernstein ezzel a könnyebbik utat választották, ám nem oldották meg azt a problémát, hogy elv és gyakorlat ne kapjanak hajba. Ezt különben Engels alapján sem lehetett megoldani. Sőt! Ahhoz ugyanis, hogy a szocialista munkaforma elvei uralomra jussanak, olyan működési modell szükséges, amely figyelembe veszi azt, hogy a szocialista munka korszakában nem egyszerű, hanem bővített (innovatív) reprodukcióval állunk szembe, s így természetesen, hogy a megválasztott működési módnak biztosítania kell az „innovációs jარედék” (Szabó K.) elsajátításának, vagyis a többlet-erőforrások eredményeinek megszerzését. Ha ez nem lehetséges, akkor valami baj lesz a munkával; a szocialista munka ilyen működése nem szerenti a munkást arra, hogy akaratán kívül segítse a majdani kommunista munkaforma realizálását. A társadalmilag szükséges szocialista munka mértéke tehát aligha lehet kizárólag természeti mérték. Ez minden bizonnyal inkább társadalmi, semmint természeti mérték. És hiszem, hogy ez a gondolkodásmód lehet csak hű a marx elméletéhez és módszerhez.

Mindenestre a későbbi szocialista elméletet és gyakorlatot tartósan (relative) befolyásolta Engels értelmezése — ami persze nem az ő hibája —, és inkább később hátráltatta ez az értelmezés a szocialista termelési (munka-) viszonyok uralkodóvá válását, fékezve a szocialista társadalom fejlődését; előidézte — ha csak átmenetileg is — a szocialista elmélet és gyakorlat úgyszólván napjainkig tartó konfrontációját.

Arról van szó, hogy a szocialista munka működési engelsi modellje — a „kerülő út” mechanizmusainak egyáltalában való elvetése — a valóságban talán egy még nagyobb haladást okozott elv és gyakorlat között, mint amelyet a tőke működése idézett elő.

De milyen pályát futott be ez az Engesztől eredő modellfelfogás?

Ilyen kérdésmények után születik meg az *Állam és forradalom*, mint a szocialista forradalom politikai és gazdasági elméleti előkészítésének vázlata és még néhány kisebb tanulmány, amelyekben Lenin a munkaszervezeti és a közigazgatási önkormányzati-öngazgatási elvet egy viszonylag szerény szerepet játszó központi kormány (nem föderatív, hanem demokratikusan centralista) tételzésével együtt az engelsi értelmezésű számítási-számbavételi értékmérő bázison gondolja realizálhatónak.

Jól értem-e, hogy a társadalmi ösztönzéstől való részesedés ebben a koncepcióban feltételezi a társadalmi, ösztönzések eredményeinek valamiféle központosítását, amelyből azután a részesedés központi újraelosztással jön létre?

Ez az 1917-es gondolat még kizárja ezt a központosítást, tehát azt, hogy az állam vállalja fel a társadalmi ösztönzések nyilvántartását és az elosztást, de a későbbiekben már erről van szó. Most még ott tartunk, hogy az önálló munkaszervezetek valami egészen egyszerű, természetes mértékesség alapján minden gond nélkül számba vehetik munkájuk eredményeit, s ezek alapján könnyedén betartják majd a szocialista munka mértékét a munka díjazásában, ill. a kommunák közötti cserében könnyen érvényesítik majd a munkacseréért elvét. Ezt hiposztázálta az engelsi modell.

Mi lehet az oka, hogy Lenin 1917-ben előford egy ilyen véletlen leegyszerűsítést, ami a különböző munkák azonos mértékűre való visszavezetését illeti? Hiszen a bonyolult munkák egyszerű munkák összegének tekinteni és az értéket számszaki úton megállapítani elméletileg nonszensznek tűnhet már akkor is.

Sokat gondoltam ezen a dologon, de nem tudtam kielégítő választ megfogalmazni. Az bizonyos, hogy a bolsevik teoretikusok többségénél eleinte van bizonyos kritikátlanosság a munkaértékmérés engelsi hipotéziséhez. Nem szeretnék abba a hibába esni, amelybe az utókor gyakran beleesik — hogy tudniillik később minden olyan egyszerű és világos —, mégis valahogy nem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy a tudományos szocializmus Marxék idejében még nem haladta meg az utópista szocializmust több vonatkozásban, vagyis Engels túl egyszerűen gondolta a dologt. A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig c. munkájában.

Ami Lenint illeti, az bizonyos, hogy a munka szocialista formájának lényegét illetően felfogása azonos volt a marx felfogással. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy ami ennek a munkának a működési módját illeti, Lenin kezdetben majdnem fenntartás nélkül veszi át az engelsi formulát. Azért fogalmazok úgy, hogy „majdnem”, mivel már 1917-ben felmerült benne a gyanú, hogy azt a bizonyos természetes és abszolút időmértéket, mint munkaerő-értékmérőt ki kell bővíteni olyan társadalmi intézményekkel, mint pl. a mintavállalat, a termelési eredmények nyilvánossága és az eredmények demokratikus megvitatása és centralista módon való eldöntése. Semmiképpen sem lehet eltékelteni a korabeli oroszországi viszonyoktól, sem, amikor valójában az volt a legfontosabb az új társadalmi viszonyok megszerzésében, hogy regisztrálják, mennyi tej, kenyér stb. van, és mennyinek kellene lenni az életben maradáshoz. Persze ezek a szűkös körülmények nem befolyásolhatták döntő módon a távlati praxist a gyakorlati szocializmus gondolkodója számára.

Az események és a gondolat logikája Lenin arra késztette, hogy az 1917-es koncepciót igen gyorsan — allig egy hónap alatt — módosítsa. Az 1917-es, a szocialista munka működésére vonatkozó modellel három fő tartópillérrel nyusztolt: a kommun- (típusú munkaszervezet) (Marx nyomán) önállóság; a munkaszervezeti és közigazgatási autonómia alapján

szerveződő központi (centralizált) kormányon és a számítási-értékmérési intézményeken. Az újabb elgondolás szerint a központi kormányzat szerepe a kommunák önállóságának a rovására mértékeltlenül megerősödik, s ezzel a munkaszervezeti autonómia a minimálisra csökken. S mindez a számítási, regisztratív típusú értékmérők tételzése mellett következik be.

A korábbi koncepció ilyenét módosítása abból adódik, hogy ha a különböző munkák azonos mértékűre történő visszavezetése direkt, természetes módszerekkel történik, akkor ezeket a mértékeket szükségképpen csak a centralista gazdasági hatalmi központok képesek kijelölni-megállapítani.

Ekkor, 1918 áprilisában Lenin meghaladja az ún. naturalis típusú értékmérésen nyugvó naív, utópisztikus öngazgatási-önkormányzati hipotézist, nem utolsósorban a gazdasági anarchizmus hatására, amely a korábbi működési modellfelfogás eredményeként alakult ki.

Es ekkor születik meg az elmélettörténetben először a direktív típusú, centralis utasításokon alapuló gazdasági mechanizmus képlete.

Ez a működési mód már feltételezi a kereskedelem és pénzforgalom állami szabályozását (egy sajátos államkapitalizmust), az újraelosztás szélsőséges formáját, amikor is az állam kénytelen felvállalni az alapvető gazdasági funkciókat. Ami az itteni kereskedelmet és pénzforgalmat illeti, meg kell jegyezni, hogy ez esetben szó sincs bármiféle indirekt értékmérő intézmények tételzéséről. A kereskedelem és a pénz — kvázi vagy pszeudo kereskedelem és pénz.

Azt gondolom, nem mindegy, hogy az állam kénytelen felvállalni az alapvető gazdasági funkciókat vagy kisajátítja az alapvető gazdasági funkciókat?

Mivel ebben az 1918-as koncepcióban még naturalis jellegű értékmérésről van szó, egyértelmű, hogy ez a „felvállalás” objektíve elengedhetetlen, tehát itt nem kisajátításról van szó.

Ismeretes, hogy a polgárháború-intervenció időszakát a működési modellt félretolta, és kimunkálta az ottani körülményeknek egyedül eleget tevő hadigazdasági nyerskommunizmust.

Az intervenció-polgárháború vége azután érthető módon feleleveníti a korábban is létező működési mód körüli vitákat, hiszen addig sem volt kellőképpen tisztázva sem az elméletben, sem a gyakorlatban, hogy miképpen kellene teljesebben uralomra juttatni a szocialista munka formáját. A kérdés jobb megoldása körüli vita az ún. szakszervezeti vitában csúcsosodott. Ebben a vitában Trockij a hadikommunizmus békésített modellváltozatának álláspontján volt. Lenin ekkor az 1918-as államigazgatási álláspontot képviselte, míg Bucharin az 1917-es lenini öngazgatási-önkormányzati működési modellt gondolta reálisnak.

Némi vajadás után egy negyedik gondolat győzött. Ez volt a NEP-modell, azaz egy olyan működési modell, amely igyekezett meghaladni a direkt és indirekt működési modellek egyoldalúságait. Lenin ekkor már felismerte, hogy a munkásellenzék öngazgatási koncepciója a számítási naturalizmus mellett — képtelen — ezzel meghaladta saját és Bucharin álláspontját az öngazgatási modellt illetően. Most felvetődhet a kérdés, hogy Lenin 1921–23 közötti koncepciója hogyan viszonyul a korábbi elméleti álláspontokhoz?

Azt mondanám, hogy Lenin korábbi gyanúit itt már határozott formát öltött. Ez a NEP-koncepció vagy működési modell kapcsolódik az 1918-as elgondolásokhoz, amennyiben ez a működési mód is a kereskedelem és pénzforgalom állami szabályozását tételzi. Radikális újítás azonban, hogy az új felfogásban már nem kvázi vagy pszeudo, hanem valóságos kereskedelem és pénzforgalom, tehát bizonyos típusú piaci viszonyok kerülnek be a korábbi modellbe. Ez a felfogás nem azonos Kautsky felfogásával, de éppúgy eltér Engels felfogásától is.

En nem mennék bele részletesebben a NEP-modell lényegének feltárázába, habár tudom, hogy sokan kételegyet fogalmaznak meg arról, hogy a NEP-gondolat taktika-e vagy stratégia.

Az eltelt 15 év alatt sok mindenben változott a véleményem a NEP-modell értékelésében. Többek között azt is gondoltam, hogy itt csak taktikai húzásokról van szó, de sok minden arra utal, hogy valóban stratégiai visszavonulásként kell beszélni, bár meg kell azt mondani, hogy nem könnyű Leninnek a NEP-ről szóló írásait egységes működési modell-felfogásként értelmezni.

E tekintetben sok még a bizonytalanság, de úgy látom, hogy a fő dolog tekintetében magabiztos lehetek:

A NEP-modell — az engelsi működési modell és a kautskysta modell logikus meghaladása. Ebben a bizonyosságban mások kutatási eredményei mellett főleg Lenin megfogalmazásai, valamint szálai és kádárji értelmezések segítettek.

De főleg a lenini formulák, amelyek szerint (1923 januárjában) a szocializmusra vonatkozó egész álláspontjuk megváltozott; hogy a szövetkezetek a NEP uralma alatt egyesítik a magán- és közérdeket, amely pedig azelőtt a szocialistáknak komoly fejtörést okozott; hogy a szövetkezeti társadalmi rend a NEP hatása alatt már majdnem a szocializmus stb. Egyeségt az a vonalmat valamiféle buta „népbárátság” tekintik, meglehetősen felszíni elemzés alapján. Azt gondolom, hogy az ilyen felületen analógiák helyett a dolog lényegére kellene összpontosítani. Arra, hogy itt kísérlet történt a szocialista munka működési módjának igen komoly átgondolására. Hogy mi lett ennek a gondolatnak a későbbi sorsa, azt legközelebb tekintjük át.

M. G.

„Az egyetem széthull kétezer darabra”

Mi lesz veled, köznevelődés?

(Mi van, mi lesz az egyetemi közösséggel? Mi van, mi lesz mindnyájunk művelődésével? — ezekről a kérdésekről beszélgettem a héten klubosokkal, kiszesekkel, kollégistákkal: közgazdosokkal.)

Mit is jelent az, hogy egyetemi köznevelődés? — próbáljuk tisztázni először is.)

— A komoly és a könnyebb kultúra egyaránt befér — mondja Kormos Sándor, a Ráday Klub vezetője. Negyedszáz éves. — A kultúra azonban nálunk kevesek pasztyója. Nehezen hozzáférhető és nem is sikk.

— Nálunk az oktatás túl szakmaorientált — feleli Szabó György, a Középszint Klub vezetője. Tavaly végzett az egyetemen és félévesen dolgozik a Köznevelődési Titkárságon. — A köznevelődésben az irodalmi, a kulturális dolgokra helyeznénk a hangsúlyt. Politikai klubunknak is csak úgy lesz létjogosultsága, ha nyilvános.

— Az egyetemisták érdeklődését lenne hivatott felkeltetni az új iránt — véli Budai János, a Klub Közlöny második évfolyamának szerkesztője. — A kultúra egyébként is hiányzik. Az egyetemen hiányozhat.

— Az egyetemi köznevelődés célja az, hogy a szakmai és az értelmiségi feladatokra való felkészülésben pótolja mindazt, ami egyéniségünk fejlődéséhez kell, és

ami

az oktatásból kimarad

— tartja Horváth László, a Ráday Klub gazdaságpolitikai klubjának és politikai klubjának vezetője. Harmadszáz éves. — A széles látókörű tájékozódás igényének felkeltése éppúgy beletartozik, mint a human műveltség, a kulturált szórakozás elemei.

— A széles értelemben vett köznevelődésbe mindazt beleértjük, ami az értelmiségi képzéshez szükséges, és amit az egyetem mai struktúrája nem képes nyújtani — erősíti meg Csanádi Péter, a KISZ-bizottság helyettes titkára, a KEN-ek, gólyabálók, ballagások szervezője. Tavaly végzett, félévesen dolgozik a KISZ-bizottságon. — A jelenlegi oktatás szakembert képez talán, de értelmiségit nem nevel. Nem nevel tudományosan megalapozottan, társadalmi folyamatokban is gondolkodó, szakmáját jól értő és nem szakbarbár értelmiségit, aki politikálni is tud. Politikálni: tehát vannak ehhez információi, politikai műveltsége, és nem csupán beszélget a politikáról, hanem valóban politikai; érdekeit érvényesíteni akarja és tudja, alakítani törekszik az egyetempolitikát, a gazdaságpolitikát, a társadalmat. Mindent az egyetem nem rághatja szájba: ehhez öntevékenységre, önállóságra, önképzésre, munkára van szükség. Ezt ma elsősorban a széles értelemben vett egyetemi köznevelődés tudja segíteni; vagyis a szakmai, politikai előadások, kurzusok; a Szakkolégium, a TEK, a klub, a Ráday programjai, tevékenysége; a művészeti csoportok, a Kul-túrák, a TNGY, a TDK, a kiadványok lehetőségei.

A köznevelődés szerepe az egyetemi szellem, a Közgazdósok összetartása, közössége, a jó értelemben vett közösségi társadalom kialakítása szempontról is fontos, hiszen közösséghez tartozás nélkül nem kapcsolódhatunk a nagyobb közösségekhez, a nemzethez, a társadalomhoz sem.

— Az ún. köznevelődés, illetve az önművelés, valamint az egyetem nem választható szét — tartja Budaházi Péter, a Rajk László Szakkolégium tagja. Harmadszáz éves, egyik szervezője a sok közül a szakkolégiumi kulturális programoknak. — Az egyetemi életforma sokszor riasztó. Az alkohola, a nivóban szórakozásra gondolok. Abszolút nem az a bizonyos értelmiségi magatartás a jellemző. Ez különösen Pesten bántó, ahol ezernyi a lehetőség, és bár az egyetemi köznevelődés korábban a maihoz vala-

miel pezsőbb volt, de még ma is sok az elmulasztott esély. A cél, hogy választani tudjunk a tömeges igénytelenség és a fel nem ismert szükségesség között. Ebben a választásban segíthetne az egyetem is, és segíthet egy pezső kulturális élet.

(Őrjárt az egyetemen. Péntek van. A szakkolégiumban Balogh Sándor történész tart előadást, a Rádayban 23 oda-tévednek zenél egy country-csapat, a többiek —ők se sokan — a sör körül. A Köz-gáz Klubban öt közgazdó a discón, sok a hangoskodó, a részeg. Az új klubvezető riadt, a rendezőknek szól, csendesítsék le a hangosabbakat, a rendezők azonban megmosolyogják. Itt így szokás.)

— Pénzügyi támogatása a klubnak nincs — panaszkodik a málladozó, gusztustalan falak között Szabó Gyuri. — A köznevelődés támogatása a két-három művészeti csoportra megy el. A klubnak nyereségesnek vagy legalább önfenn tartónak kell lenni, az is. A technikai feltételek azonban mostohák. A klub egyetemen helyisége a néptáncosport mindennapos dobogása miatt semmilyen irodalmi, zenés stb. rendezvényre nem alkalmas, a politikai programok is alig hallhatóak. Évek óta semmi változás. Az aulát — több éve így megy — hol használhatjuk, hol nem. A rekonstrukció alatt halvány fogalmunk sincs, lesz-e ideiglenes közösségi helyiség a főépületben. A tánckar el nem költözik, az irodalmi színpadnak nincs hol próbálnia, mert az egyetemen kívül termet bérelni kifizethetetlen. A klub is, de a Titkárság dolgozó is a minél több discóban érdekelték anyagiilag. „Technikai” okokból, lételeményéből nagy-nagy értékek vesznek el. Az egyetemi Köznevelődési Bizottság érdemi kérdésekkel nem foglalkozik, alig működik.

— A technikai feltételek, s egyáltalán, az egyetem állagára rosszak, a pénz szűk. És félek, hogy a rekonstrukció miatt az egyetemvezetés figyelmé még jobban elterelődhet — állítja Budai János. — Az utóbbi két évben az egyetem köznevelődése lecsúszott. Az egyetemek közt is hátul kullogunk. A városban, ha kiderül, hogy közgazdó vagyok, bedöglött klubunkkal jönnek elő. Van, ami jó: a Kul-túra talán. Azonban ne felejtsük: az egyetemi köznevelődést MI szervezzük. Mi nem szervezzük meg. Úgy kellene most összefogni, hogy érezzék: szükség van ránk, és ne szűnjön meg a klub.

— Gyengébbek az évfolyamok, kevesebb a nagy egyéniség — látja Budaházi Péter. — Az egyetemen van pedig bizonyos politikai és bizonyos gazdaságpolitikai érdeklődés, és némi kulturális érdeklődés is. Kevesebb még is a szerveződé, a szervezés.

— Ritkábbak a jó kezdeményezések, a hibából dolgozó megszallottak is, akiknek tevékenységét megfizetni nem

lehet — így Horváth László. — Sajnos, nálunk az öntevékenységek szervezéséhez

megszallottakra van szükség.

Felülről azonban nem lehet köznevelődést csinálni, alulról, a hallgatóknak kellene kikényszeríteni, hogy mozduljon valami.

— A köznevelődés objektív feltételei borzalmasak, tarthatatlanok. A szubjektív feltételek is rosszabbodnak — vet számot Csanádi Péter. — A Szakkolégiumon kívül semmilyen tevékenységcentrum sincs megfelelő személyi bázisra, elmentek a korábbi egyéniségek, egyre befelé fordulóbbak jönnek a középiskolából, mások, mint mi voltunk. Az extenzív képzésnek a köznevelődést bénító a hatása. Az egyetem széthull kétezer darabra.

— Bezár az aula, a klub kicsi, a Ráday kicsi és rossz az akusztikája — mérlegel Kormos Sándor. — Nincs miből áldozni a komoly műfajokra, nincs annyi hely se, igényes ember se, hogy megérje anyagilag. Muszáj rászállni a könnyű műfajokra és a könnyű közönségre. Sok mindennel próbálkoztunk, de a „komoly” dolgok nem jöttek be. Egy-két sör után már mindegy, mi megy.

Zavar, hogy a kollégiumok szét vannak szórva, különösen az elsőöknél lehetetlen bekapcsolódni. Pedig össze kéne fogni a szétszórt embereket, közös dolgokra volna szükség.

Az egyetemen általában tepedt hangulat uralkodik. Nem fogékonyak az emberek. Elsősorban nyitottabbak vagyunk talán, azban kialakuló baráti, haveri körünkötől függően átfonnálódunk. Átfonnál miniket az egyetem. Két zshá közt nem az esti hangversenyre vagy előadásra gondolunk. Akarat kérdése mindez. Akaratunknál azonban gyakran erősebb az egyetem.

(Összefogni... Egy klubos mesélte, hívták a Rollst az EFIN-re, azt tanácsolta, ne menjen, a KISZ szervezi, gyanús az egész... Egy klubos mellünknek szegezi, miért kebelezi be a klubot a KISZ. A KISZ vette át a pénzügyeit, a KISZ felügyeli hát. Ez nem áll fenn, a „közmi” nek fix pénz van... A „közmi”-vön van, aki jót derül azon, hogy a KISZ nem kapta meg márciusra az aulát, a klubnak megígérték ávrillings... És fordított példák is vannak nyilván. Összefogni hát...)

— Az állandó feszültségek, marakodások, a mostoha adottságok miatt korábban nem vállaltam a klubvezetést — meséli Szabó Gyuri. — Azóta dolgoztam is, és rájöttem: akkora itt a szabadság foka, olyan iszonyúak a lehetőségek, melyeket kihagyunk ma, amekkorát, amelyeket soha az életben nem találhatok.

Kezdeményezni kell! Újra kell teremteni más korok

pezső életét, életre keltetni magunknak egy egyetemista klubot, teaházat. Összejönni beszélgetni, politikálni, megismerkedni az irodalmi, zenés, színházi, könnyűzenei kísérletekkel, amatőrcentrumot létrehozni. A klubot magunknak csináljuk. Olyan lesz, amilyené mi alakítjuk. Alakítsuk hát!

— Végre van klubvezető, talán újjászülhet a klub — reménykedik Budai János. — Pont most nem lenne szabad megszűnnie. Miért ne lehetne, aztán, a könyvtárban szépirodalmi szabadpólc? Miért ne lehetne, például harmadik szakkolégium, mondjuk, szociológiai, az új szakra épülve? Nemcsak azzal foglalkozna persze, egészségesebb verseny alakulhatna ki.

— A hallgató kötődjön az egyetemhez, és ne csak a formális köztétések révén — kívánja Horváth Laci. —

A köznevelődés és az egyetemi reform összefügg

azonban többszörösen is. A köznevelődés révén a hallgató, akit eddig az iskolában arra nevelték, hogy ne legyen tudatos, tudatosulhat. Aki eddig nem bírta képviselni saját elemi érdekeit, képviselheti. A reform viszont a köznevelődés lehetőségein is javíthat azzal, hogy változtat azon, kik jönnek ide. Kevesebb egysége kell, kevesebb, ki az olcsó diplomát jön, és akkor a diploma sem lesz olyan olcsó.

— A köznevelődés, az öntevékenység pozitív hatással lehet az oktatási reformra, azonban csak az oktatási reformfolyamatok javíthatják a köznevelődés feltételeit. Ez kölcsönhatás. Egyik a másik nélkül nem fejleszhető — fűzi tovább a gondolatot Csanádi Péter. — Most, hogy a tárgyi feltételek romlanak, új stratégia kell. A fizikai mozgásokról át kell állnunk a szellemi mozgásokra. Kevesebb bárra van lehetőség és több TDK-ra, szakkolégiumra volna szükség. A kisközösségek helyi szellemi mozgásaira kell újjáépíteni a szétesett egyetemet. Külön hangsúlyozom, politikánk lényege ez: a tevékenységcentrumok összefogására, „váll a vállhoz” küzdelmére volna égető szükség, és a tevékenységcentrumokat nem integrálunk, hanem koordinálunk, és működési feltételeik megteremtésében támogatunk kell.

— Kevesebb akadémikusodásra és nagyobb toleranciára van szükségünk — summáz Budaházi Péter. — Az önszerveződések rugalmasabb kezelésére, hogy ne küzdjenek leküzdhetetlen akadályokkal. Az adminisztratív változtatások azonban csak a technikai minimumot jelentik. Aki nem a szakkolégiumban él, azt hiába hívom a legszínvonalasabb programokra is. Kell a jó egyetemi közhangulat, a lelkesedés, a jó elit, vagy inkább a mag, amely kisugározhat egy közösségre, amelytől a közösség átveszi a magasabb igényt. A szakkolégium ilyen közösség, de annál még elszigeteltebb, egyedülállóbb, hogy kifelé, az egész egyetemre tovább sugározzon. Pedig közösségekből állhatna össze újra az egyetem színterem is.

(Szabó Gyuri még beszámol az e héten induló Poltárról, teaházról, Horváth Laci a gazdasági reform-vitákról, a politikai klubról, Kormos Sanyi a zenebárát klubról és a pénteki Miniről, Zorávról, V'Moto-Rockról, Csanádi Peti a KEN-ről, majálisról ballagásról, EFIN-ről, TDK-ról, Budai Jancsi a nyilvánosság szerepének fontosságáról, Budaházi Péter pedig a magyar gondolkodók a szociográfusok, és a politológia előadássorozatáról. Már-már megnyuodának. Csanádi Peti azonban hozzátesszi: talán ha mekkérdnének a diákokat általában is, nemcsak a megszallottakat, vaion mit mondanának?)

Tényleg, mit mondanának?)
B. Kiss Tamás

Világosság

1962-ben az Alberto Moravia és Albert Carocci által kiadott baloldali olasz folyóirat, a Nuovi Argumenti, a nemzetközi munkásmozgalom néhány kiemelkedő alakjához, köztük Lukács Györgyhez is kérdésekkel fordult az SZKP XXII. kongresszusa alkalmából. LUKÁCS GYÖRGY válaszáat ezekre a kérdésekre a KRITIKA 1963/1. száma közli. Ez a munka először jelenik meg magyarul; az eddig hozzáférhetetlen írást Vörös T. Károly fordította németül magyarra: „A sztálini-korszak elvi, radikális kritikájával szemben még ma is nagyon nehéz az ellenállás. Ebben a legkülönbözőbb mozzanatok egyesülnek. A jóhiszeműek és jóindulatúak például attól félnek, hogy a kommunizmus presztízsveszteség érné a sztálini rendszer hibás voltának kiméletlen feltárásával. Nem veszik észre, hogy éppen ebben nyilvánul meg a kommunizmus ellenállhatatlan ereje. Világtörténelmileg esedékes mozgalmakat, máglyo kedvezőtlen intézkedések sem tartóztathatnak fel sokáig. Kibontakozásuk, hatóságuk korlátozható, de fejlődésük és végül megszilárdulásuk nem. Itt még valamit kell jegyezni: az elfogulatlan gondolkodás nem fogja figyelmen kívül hagyni Sztálin működésének pozitívumát... De »a kor követelménye« az, hogy megszabadítsuk a szocializmust a

sztafini módszerek béklyóitól...

En magam többször szorgalmaztam a történelmileg igazságos megítélést; de ez nem fékezheti a ma oly fontos reformmunkát. Azoknak az erőnek a felszabadításáról van szó, amelyek Marx, Engels és Lenin helyes módszerében jelennek... De a marxizmus klasszikusainak meghamisított módszeréhez való visszatérés mindenekelőtt annyit jelent, hogy a jelenhez, a jövőhöz nyúlunk... Eppen arra szolgál, hogy a jelent — amilyen való-jában — marxista módon ragadjuk meg, s ezzel a helyesen felismert valóságból, nem pedig a sematikus citatológiából — nyerjünk vezérfontalat a magatartás és a cselekvés, az alkotás és a kutatás számára... Világos: egyesek úgy akarnak változtatni, hogy minden a régiben maradjon, csupán új feliratot kapjon a régi. Természetesen... nem arról van szó, hogy olyan reformokat kell véghez vinni, amelynek eredményei csak később — véghezvitele után — válhatnak láthatóvá. Nem. Egy becsületes reformmozgalom már az alapelvekért folytatott harc közben hozhat létre új eredményeket a tudományban és a művészetben. Hosszadalmas, ellentmondásos, folyamatról van azonban szó..."

CSALÁDBAN ÉLNI: SZÖVETSÉG VAGY VERSENY? című mel BERKI SÁNDOR írt vitacikket a MOZGO.VILÁG 1963/1. számába: „A munkaerőnek azt a csak rá jellemző tulajdonságát, hogy önmagánál nagyobb érték létrehozására képes, speciális folyamatban kell megkapnia. E folyamat elemei tárgyak, szolgáltatások és szociális-pszichológiai feltételek történelmileg meghatározott köre... Történelmileg határozódik meg a tárgy (lakás, ruházódás, élelem, közlekedés stb.), a szolgáltatások (mosás, főzés, karbantartás, képzés, kultúra, hírközlés) és a szociális-pszichológiai feltételek (érzelmi háttér, biztonság, védelem, szocializáció, örömszerzés) azon köre, mely a munkaerő bővített újratermelését — korszerű színvonalon — lehetővé teszi... A töké — legalábbis korábban marginális — ellentéteket erősít fel, például a nő és férfi ellentétét, azaz az osztályharcot (torzult formában) a család keretei közé szorítja vissza... Az azonos szereppreferenciákat követő

nő és férfi — két dudás egy csárdában...

Mindketten a munkahelyen akarnak teljesíteni és otthon lazítani... Szó sincs arról, hogy bűnbakot látnék a nőben. Emancipációs törekvések jogosságát nem, csak megvalósítási módját vitatom. Azért is vitatható ez, mert a nők foglalkoztatása szigorúan gazdasági szempontból nézve ma nem racionális (bár pillanatnyilag szükséges) ... A szülői szerepek határainak elmosódása a gyermekek számára a minták érvénytelenítését je-lenti... A munka — a gazdasági recesszió körülményei között általában 10-12 órára nőtt munkaidőben — a családtól, a gyermekektől von el időt és energiát. Pótlásukra a gyermekek szükségleteit is egyre inkább áruformában elégítik ki... A család világos tekintélyhierarchiájának összeomlásával biztonságot nyújtó támpontok tűntek el. Az apa és anya illetékességének kölcsönös és rendszeres kétségbevonása nagyon korán rávezeti a gyermeket, hogy egyikkel szemben a másikra, mindig az engedékenyebbre támaszkodhat. Ennek szükségszerű következménye, hogy a bizonytalan minták nem is követhetők... A férfi fizikai erejére a család fennmaradásához nincs szükség, legfeljebb gazdasági hozzájárulására. Azaz az utódok biológiai fejlődéséhez nem szükséges a nemek kooperációja. Látszólag a munkaerő hosszú távú reprodukciója is megoldható az egy szülő-egy (két) gyermekes modellben..."

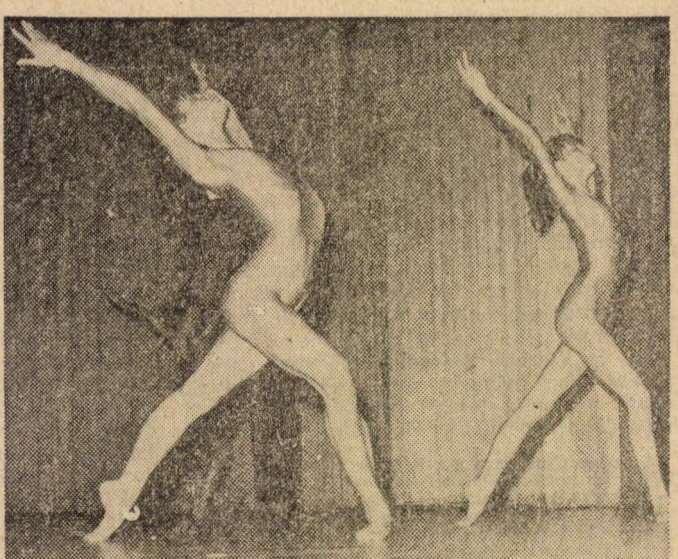
A VILÁGOSSÁG tavaly decemberi számát a szerelem témakörének szentelte. MIKLÓS PÁL: A SZERLEM MŰVÉSZETE KELETEN címmel hasonlítja össze az indiai, a kínai, és a japán szerelmi kultúrát: „Indiában a nemi élet gyakorlása éppen olyan változatosságokat és toleranciát mutat, mint a többi szokások... Az egyetlen tényező, ami

a Kámaszutra látszólag teljes

szabadságát korlátozza, a nők helyzete: a gyermekházaság intézménye, az özvegyetés, a válás csak férfiaknak biztosított joga egyértelműen tanúsítja, hogy a nőnek a nemi életben is a kiszolgáló szerep jut. Az indiai szerelem tehát, bár teljesen nyitott a testi élvezetek iránt, egyoldalúan férfiúgú. A Kámaszutra a férfiak örömét szolgálja. S ez a vonása, amit csak kevesen vesznek észre, lényegesen csorbítja értékét... A kínai társadalom lényegesen mobilabb volt... a női és férfi szerep egyenrangú, egyik sem képzelhető el a másik nélkül. Azonban csak elvileg, mert a földi élet gyakorlatában itt is a férfi szem-pontja uralkodik... A japán szexuális kultúra mindenekelőtt abban különbözik a másik két nagy keleti kultúrától, hogy a verbális, szöveges és mitológikus tanításoknak alig van benne szerepük. A szexualitás ott annyira természetes és magától értetődő emberi tevékenység, hogy nem jelentkezik az elméleti értelmezésnek, a megokolásnak az igénye: nincs értelme sem beszélni róla. Hacsak nem a minél kulturáltabb — bizonyos esetekben azt mondhatjuk: minél rafináltabb — művelése érdekében: tehát tanítani különféle módjait, bemutatni változatosságát, illetve mintákat és stimulánsokat mutatni gyakorlásához... Tartalmilag ezek elmennek olyan végtelenségig, amiket sokszor még az európai kiadások sem mernek reprodukálni — ez... az ábrázolási totalitástigényből fakad; ábrázolni, megörökíteni mindazt, ami az életben előfordul..."

M. G.

HARMÓNIA

Fotó: Balázs Gusztáv

Start!

Cseng. Mármint a vekker. Te jó ég, ki állította ezt be, hajnali hét órára. Ja, hogy ma hetedik van, és már megint kezdődik. Kénytelen leszek beletörődni a sorsomba.

Ez a busz is olyan idegen. Ez a sok ember, hát mind csak szegény egyetemisták bosszantására indul el ilyen korán otthonról? Lehet, hogy mégis ott hibáztam el a dolgot, amikor átmentem mindenből. És esküszöm, a hónap is szóltak, hogy vigyázzon ám, mert a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen csak február 7-én indul a második félév, bírja már ki addig esés nélkül. Kibirta.

8 óra 15 perc. Még időben vagyunk. De miért a házzámot? Nézzük: utca stimmel, kerület, város egyezik — hát ha ez nem egy másik ország, akkor jó helyen járunk.

De az emberek is olyan furcsák. Csak lézengenek itt. Hová lett a megszokott nyüzsgés? Kongó folyosók, kihalt szemináriumi termek, üres előadók. Hóna alatt paksméta meglehetősen gyanús trományokkal. Többek közt ő sem tetszik. Jobb nem kikezdeni senkivel...

— Az uv. rossz szelleme vagyok — közli velem, majd megfordul és kijelöl indul. — Egyszerre az idő lejárt, de nem feledkezem meg rólatok — mondja és szertefoszlik a levegőben. Kissé kénes szagot érezek...

— És hirtelen kivilágosodik. Szinte azt hinné az ember, hogy befejeződött az épület rekonstrukciója. De csak a

vizsgaidőszak múlt el, hogy helyt adjon: minek is?

Az előadó mindenestire rengeteg hallgatónak ad helyt, mintha csak többen lennének erre a félvre. Számítgat mindenki, megvan-e a csoport, ki hullott ki, esetleg gyarapodtunk-e. Aztán a régi kérvégvágás:

— Diktálom a házi feladatot...

Mintha nem történt volna semmi. Mintha csak álmodtunk volna. Vagy most álmodunk?

Nyelvi Intézet. Igéreték. Szébb lesz, jobb lesz. Több lesz. Csak az a baj, hogy most pillanatnyilag momentán. O, az előző kolléga ilyen gyengécske volt. Nem baj, majd behozzuk. Kár, hogy MINDEN félév elején ezt kell hallanunk.

Könyvtár. Az nincs. De meg kell szoknunk a gondolatot, hogy ha majd lesz, akkor sem ott, és úgy, ahogyan már megszoktuk. A Zsil utcához még egyébként is edződnünk kell. Tanárnak, diáknak egyaránt. Csak el ne felejtjük majd mindig felvenni a kulcsot a portán.

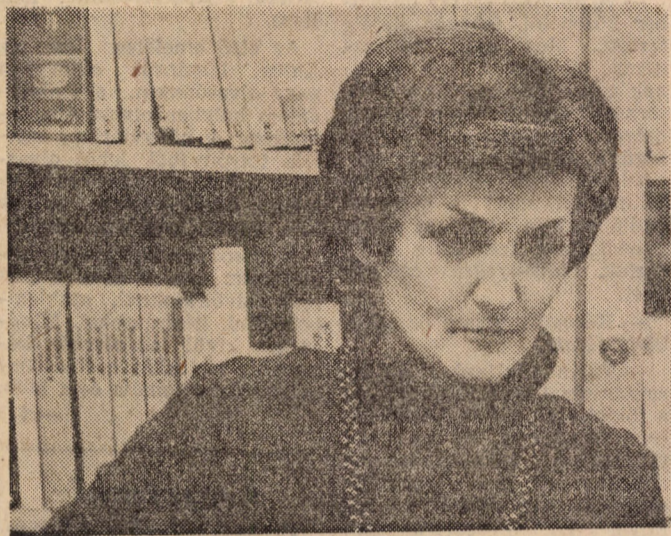
Vandéglátóipari üzemegység, valahol a környéken. Azért mi még nem zilódtunk szét teljesen.

Lassan áll csak össze a kép, nehezen indul újra a szerkezet. Döcögösen, kényelmesen, mintegy személyvonat. De előre látható, hogy előbb-utóbb teljesen nekilendül és akkor majd nem lehet leszállni, mert a kerek alá kerülne, aki pedig „a vészféket indokolatlanul működteti, megbüntetik”.
Náray Vilmos

Szociológus az egyetemi tanácsban

Az elmúlt héten első alkalommal találkozott az újjáalakított egyetemi tanács. A testület szellemi láthatóan megfiatalodott, a korosztályt illetően. Ugyanis a több ciklust megért, közismert egyetemtanács-tagok mellett néhányan most kezdik egyetemtanács-tagi pályafutásukat. Az elkövetkező három évben az ő véleményük, szavazataik döntő lesz egyetemi életünk legfontosabb kérdéseinek alakulására.

Cikksorozatunkkal arra vállalkoztunk, hogy bemutassuk új egyetemtanács-tagjainkat, noha tudjuk, nem ismeretlenek az egyetem előtt, hiszen éppen eddigi aktív közéleti tevékenységükkel érdemelték ki a szavazók bizalmát, hogy az egyetem legmagasabb állami testületében képviseljenek bennüket.

Hrubos Ildikó egyetemtanács-tagot, a szociológia tanács adjunktusát kerestem fel először. Az életútja iránt érdeklődtem, mire nevetve meg-megjegyezte:

— Ez az a helyzet, amikor a hóhért akasztják. Az utóbbi időben ugyanis egy szociológiai vizsgálat során, többször tettem fel hasonló kérdéseket másoknak. — De komolyra fordítva a szót, azokkal az évekkkel kezdte visszaemlékezését, amikor eldöntötte, hogy a legjobb lesz, ha közgazdasági technikumba iratkozik, a technikum mindjárt szakmát is ad. Végül mégis elvégezte az egyetemet, anélkül, hogy a népes családot (hármán voltak testvérek) anyagilag megterhelte volna. Mindig jól tanult. Az egyetemen népköztársasági ösztöndíjas volt. Persze nem azért, mert egyformán érdeklődött minden tárgy iránt, sokkal inkább, mert szüksége volt a pénzre. A tanulás mellett ezért még munkát is vállalt a KSH-ban. Ebben már nagyobb szerepet játszott a szakmai érdeklődés is, amely kezdetől fogva a módszertani témák iránti vonzódást jelentette.

— Miután egyetemista lettem, tudatosan törekedtem egy értelmiségi életmód kialakítására, aminek anyagi feltételeit nem várhattam el a családomtól. Ilyen formán megváltottam a szabadságom, így biztosítottam függetlenségem és elképzeléseim megvalósítását. Az egyetemi évek alatt a tanulás mellett, sok mindent csinálhattam. Akkor ismerkedtem meg komolyabban a zenével, gyakran jártam színházba, moziba, KISZ-titkárvoltam egy jó közösségben. Egyszóval, igazán nyitott négy évem volt az egyetemen.

— Ez az első munkahelye a Központi Statisztikai Hivatalban a matematikai, statisztikai módszerek közgazdasági alkalmazásának laboratóriuma, amely intézménnyel már az egyetemi évek alatt is kapcsolatban volt. Itt két éven át dolgozott, és menet közben került közvetlen kapcsolatba a szociológiával.

— Ezt követően mentem át a BUVATI-ba, ahol bekapcsolódtam a cég lakásszociológiai kutatásaiba. Megvallom, nem sok hasznot hajtottam nekik, mivel nemsokára szülni mentem. Arra mindenestire jó volt ez a rövid időszak, hogy beáshassam magamat a szociológia irodalmába. A szülési szabadság után azonban már nem mentem vissza, mert az volt a benyomásom, hogy ezen a helyen nem sok kilátásom van a szakmai fejlődésre. Új munkahelyem az egyetem lett.

Kerek 14 éve lesz februárban, hogy az egyetem státuszába kerültem. Ráadásul

megváltottam a szabadságom,

így biztosítottam függetlenségem és elképzeléseim meg-

régi álma

is teljesült ezzel: a tanítás. — Egyetemista voltam még, amikor gyakornokként a statisztika tanszéken szeminári-

umvezetéssel bíztak meg. Sőt, akkor is folytattam a tanítást, amikor a KSH-ban dolgoztam és a főnökömet helyettesítettem, mint gyakorlatvezetőt a tanszéken.

Az egyetemen töltött éveket mindössze egyszer szakítottam meg, 1970-ben, a második fia születésekor, de akkor is csak fél évre.

— Család vagy szakma, akkortájt súlyos dilemmát okozott számomra. Emiatt aztán az első éveim az egyetemen nagyon sok nehézségbe ütköztek.

Bölcsődébe, óvodába hordta a gyerekeket a férjével. Úgy adódott, hogy a család el látásával kapcsolatos feladatokat segítség nélkül oldották meg. Ha a beteg gyerek mellett netán otthon kellett valamelyiküknek maradni, azt rendszerint a férj vállalta. Persze nem azért, mert neki kevésbé volt fontos a munkája, hiszen férje is az egyetem oktatója, de mert közismert dolog, hogy amíg ilyesmiért egy férfit csak dicsér, a közvélemény, addig egy nővel szemben esetleg türelmetlenebbek.

— Ez általában igaz, de a saját életemben inkább megértéssel, segítő szándékkal találkoztam, úgy a tanszéki kollégák, mint az egyetem vezetése részéről. Igaz, én is igyekeztem elkerülni, hogy a gyerekekre való hivatkozással vonjam ki magam bármely munkaköréből. Számomra

életprogram a család,

a gyerek is. Soha nem vettem magam antinőnek, antianynak. Sőt, a munkám mellett máig is sokat foglalkozom a gyerekekkel, és ebben az a megfontolás is vezet, hogy ha már nekem sikerült magasabb szintű ismeretekre, műveltség-re szert tennem, akkor nekik is többet kell adnom önmagamból. Eközben persze a férfi kollégák, vagy akiknek nem volt hasonló leköötöttségük, szakmai eredményekben elhúztak mellettem. Ezt csak hosszú évek alatt és sok emberi energiával lehet behozni. Egy külföldi ösztöndíj, ami másoknak bejött, biztosan nagyon sokat lendített volna a kutatásomban, a nyelvtanulásban. Az adott körülmények között ez számomra szóba se jöhetett. Így aztán teljesen kimarad az életemből, hogy esetleg néhány hónapra kikapcsolódjak a hétköznapi életből és átadjam magamat egy témának. Természetesen ez a leköötöttség a gyerekek növekedésével egyre csökken és most már, hogy a nagyobbik fiam első gimnazista, a kisebbik hatodik osztályos, sokkal könnyebb az életem, és elmehetek akár egy-két hétre is vidékre, ha a munkám úgy kívánja. Az otthoni teendőket is négy felé lehet osztani, ami egy időben hátrány volt, ma inkább előny. Ha nem lennének a világ iránt érdeklődő gyerekeim, ma valószínűleg nem foglalkoznék a keresztes háborúk történetével, a fizika rejtelmeivel, nem nézném meg újra a Figaró házasságát és nem kirándulnék.

Délelőtt, amikor csendes az otthon, akkor lát hozzá az intenzívebb szakmai munkához. Kutatásai során elsősorban a fogyasztás és életmód kérdéseivel foglalkozik. E témában korábban részt vett tananyag és szövegvagytemény összeállításában. Ma is tananyag a Gerő Zsuzsával írt módszertani jegyzete. Az utóbbi években részt vett az EVM megbízásából egy kutatócsoportban, amely a lakásépítés, lakásgazdálkodás témáival foglalkozott. Ezzel párhuzamosan bekapcsolódott az MTA Szociológiai Kutató Intézete által irányított, Zala megvében folyó életmódkutatásba. Ez egy meglehetősen nagylegletű, hosszú távú terepmunkával járó kutatás, amelyet a továbbiakban is folytatni szeretne.

— Jelenleg a közgazdasági jellegű egyetemi-főiskolai diplomával rendelkező fiatalok életútjával foglalkozó kutatásban veszek részt. Ez a kutatás része az MTA által kezdeményezett, „Az ifjúságpolitikák megalapozó kutatások” c. fő irányban-folyó kutatásoknak. A tanszék több munkatársa vesz ebben részt. A magam részéről azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy a közgazdászok,

üzemgazdászok különböző generációi milyen szakmai és egzisztenciális pályát futnak be, mennyiben hasonlóak vagy különbözőek lehetőségeik és törekvéseik, és mindebben milyen társadalmi hatások játszanak szerepet. Az eredményekből talán majd levonhatunk bizonyos közvetett tanulságokat a képzési rendszerre vonatkozóan is.

Kutatói szemléletéről talán elárul valamit az a tény, hogy a szociológusok között Losonczy Ágnes munkássága hatott rá leginkább, akinek a világlátása nagyon sokat jelent számomra. Losonczy nem híve a leegyszerűsítéseknek, a társadalmi jelenségeit a maguk összetettségében vizsgálja.

— Próbálok hasonlóképpen komplex módon megközelíteni a világot, illetve ezen belül az általam kutatót témát. Ez persze időigényes, és hát lassabban vezet és sokszor kevésbé látványos eredményre, mint amikor egy székebb területre, egy kiemelt témára koncentrálok a kutató. Ez a beállítottság, azt hiszem, az élet más területein is jellemző rám. Lehet, hogy ez egyfajta fegyelmezetlenség. Pl. nem sajnálom a több hónapos felkészülést egy-egy tisztaút előtt, de így társian sikerült megismernem és megéreznem Európát jó részét, vagy a teljesen reménytelenektől eltérően szinte minden magyar filmet megnéztem, és ha csak tehetem, megnézem a tévé olyan műsorait, amelyek valamit mondanak a mai hazai valóságról. Minderről nehezemre esne lemondani.

Elszánt oktató

vagyok — mondja magáról. — Nagyon szeretek tanítani. Azt hiszem, minden műfajt kipróbáltam már. Még a ma kevésbé divatos előadási formát is szívesen vállalom, de a szak-szeminárium adta eddig számomra a legszebb élményeket. Itt a legkövetlenebb a kapcsolat a diákokkal. Időnként külső előadók megtartására történő meghívásoknak is eleget teszek, amelyeket az időbeosztásomra való tekintettel valószínűleg le kellene építeni, de részben megtisztelő számomra, részben pedig tanulási célok, többnyire felnőtt kutatásról van szó.

Talán kevesen tudják, hogy Hrubos Ildikó a szociológiai tanszék tanszékvezető-helyettese. 1980. január óta. Akkor, amikor nem volt főnöke a tanszéknek, és nem volt aki menedzselje, és a megbízatás bizony nem tartozott a legheletesebb közé. Ma sem az, hiszen a helyettesi feladatok ellátása időigényes. Márpedig jelenleg az idővel jól kell gazdálkodni ott, ahol mindenkit leköt a komoly előkészítő munka a szakképzésre való felkészülés érdekében. Ami eddig átszolgáltatta a megbízatásával járó nehézségeket, azt egy mondatba sűrítette:

hiszek a házban

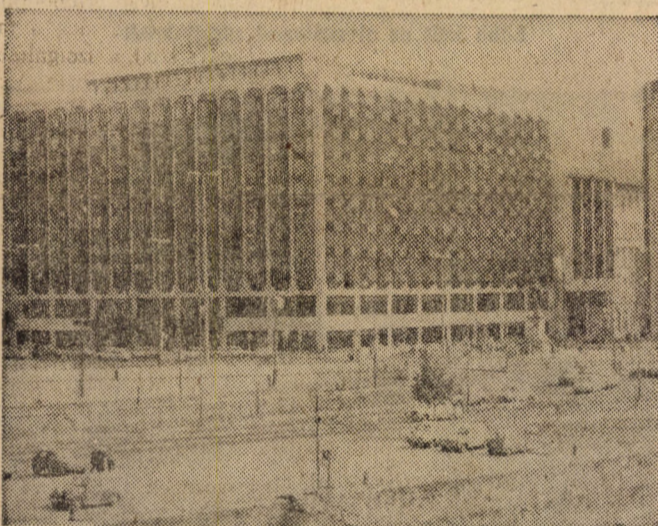
és a tanszékben. Ezért is tartotta hasznosnak, hogy az előző ciklusban kari, most egyetemtanács-tag lett.

— Még soha nem volt egyetemtanács-tagja a tanszéknek. Így aztán az információáramlás is esetleges volt. Most előbb kapcsolat alakulhat ki az egyetemvezetés és a tanszék között, és ez mindenképpen hasznos lesz.

Kérdés, hogy az ember mit tehet mint egyetemtanács-tag? A testület bizonyára igényt tart majd arra, hogy amit mint viszonylag fiatal, illetve inkább már a középgenerációhoz tartozó oktató, más szempontból látok, arra felhívjam a figyelmet. De őrléni annak is, hogyha a kutatómunkám bizonyos tanulságait hozzá tudnék járulni az egyetemi tanács munkájához. Ennek a testületnek a jelentőségét a magam számára abban látom, hogy itt olyan kérdések kerülnek napirendre, amelyek az egyetemi munka, az oktatás egészét érintik.

Oktató munkánk „alanyja” ugyanaz, a mindenkorai diák. Úgy gondolom, ahhoz, hogy ezt jól végezzük, nem nélkülözhető, hogy a rész mellett az egészet is érezze az ember.

— Tanácstag munkájához sok sikert kívánunk!

Hyatt (Fotó: Gyarmati István)

Kati és a nagy L'Amour

Tollforgató hivatásomból, eredően törzsszurkolója lettem a military lovasbajnokságok fordulójának. Még tavaly tavasszal Szombathelyre utaztam, hogy ott Horváth Zoltánra, a moszkvai olimpia negyedik helyezettjével, a szakág magyar bajnokával interjú készítsék az Esti Hírlap számára. Ott futottam össze először a barna, hosszú, copfos hajú, finom mozgású, zárkózott lelkivilágúnak tetsző kislánnyal: Nagy Kattival. Eppen a lovarda akadályait festegte nagy buzgalommal.

Később a versenyeken is láttam, amint a szombathelyiek lovait csutakolta, etette, jártatta. Mindezek ellenére egészen a múlt év késő őszién Debrecenben megrendezett zárófordulójáig nem volt miért törekednem arra, hogy a nevén kívül mást is megtudjak róla. Itt azonban az eredményhirdetés után hirtelen nevetésre fakasztotta a fényképezőgéppel megilletődött dobogósokat. Csillogott, majd hogy bukfenecet nem vetett. Még soha nem láttam olyan boldognak, mint amikor Horváth Zoltán megvédte magyar bajnoki címét. Ekkor mocorogni kezdett bennem a kisördög.

Természetes, megszokott dolog, hogy valaki így tudjon örülni a más sikerének, amikor szerelemről szó sincsen közöttük? Úgy érzem, nem! Ezért találkozunk jó egy hónappal a verseny után az egyetemen, ahol

Kati másodéves közlekedési szakos. Mesélni kezdett:

— Kiskorom óta nagyon szeretem az állatokat. Szüleim tudták ezt és jó bizonyítványomért kaptam egy kutyust. A sétáltatásakor el-eltévedtem a szombathelyi lovasiskola felé. Egyre inkább úgy éreztem,

Horváth Zoltán verseny közben. L'Amour és Rangos nevű lovai felkészítésért igen sokat tett „főlovászmestere”; Nagy Katalin

én és a ló örök életre barátok leszünk. Természetesen a legjobb barátom, a mamám féltett s hallani sem akart az egésztől. Így vagy fél éven át egy fa alól csak tisztas távol-ságból figyeltem a lovashétköznapokat. Egyszer azonban kicsit közelebb merészkedtem és

Makkos Vili bácsi, az iskola vezetője — akit már ismertem „kiszúrt”. Jól összeszidott az öreg; mit leskelődök; miért nem kerülök beljebb? Hát így kezdődött.

— Mamám?
— Hu, hu! Nem nagyon mertem róla beszélni. De idő-

abban maradtunk; lovagolhatok, de nem versenyezhetek. Különösen azért nem, mert pont Vili bácsi fia Keszthelyen verseny közben bukott és életét veszítette.

— Neked nem volt baleseted?
— A múlt évben „hütlenedtem” kicsit szombathelyi barátaimhoz, s itt a Budapesti Lovasklubban egy ló miatt agrárkódással a Traumatológiai Intézet lakója lettem. Azóta csak Szombathelyen lovagolok.

— Biztosan van már olyan ló, amelyet szívesen elfogadnál.
— Ilyen a Rusztán nevű mén. Nem egy „tehetség”, jól elhízott most, de bizony el-pityeredtem, amikor megtudtam, hogy elviszik tőlünk máshová fedezőménnek.

— A lovaglás az öttusával egyetemben a legmunkaigényesebb sportok közé tartozik. Mi az, ami számomra mégis a legnagyobb élvezetet adja benne?
— Nagyon szeretek versenyre járni, „lovászodni”, terepen lovagolni. Különösen a csodás fekvésű zselici falucskát, Rádiházát szeretem. Akár ott, akár nálunk kísélni a vasi lankák közé, a háborítatlan természetbe... az olyan... az számomra a vizsgaidőszakban is megnyugvást, erőt ad.

— És a ló örök életre barátok leszünk. Természetesen a legjobb barátom, a mamám féltett s hallani sem akart az egésztől. Így vagy fél éven át egy fa alól csak tisztas távol-ságból figyeltem a lovashétköznapokat. Egyszer azonban kicsit közelebb merészkedtem és vel csak felfigyelt rá, kik azok, akik olykor-olykor hazakisérgetnek. Amikor pedig három éve az Olimpia nevű ló — miután éppen akkor ültem életemben harmadszor nyeregben — nekidobott az akadály-nak, összezúzott hátal nem titkolózhattam tovább. Végül

Elsős tábor

Ebben a tanévben is megszervezte a téli KISZ-tábor az évfolyamvezetés. Ez alkalommal Miskolcon, az Egyetemvárosban. A kora hajnali indulás (reggel hét után) sokakat távol tartott, ám kis számú, de mindenre elszánt kis csapatunk végül is nekivágott az útnak. A program jónak ígérkezett, egyedül az uszodátogatásról kellett lemondani, kisebb járvány miatt.

Az első nap délutánján készültünk fel a tanulmányi napra, mérlegettük az egyes tantárgyakat, az oktatásukkal kapcsolatos pozitívumokat, illetve negatívumokat, a született eredményeket, a jegyzetek tanulhatóságát, a tantárgyak tematikáját, a számonkérés és az első vizsga tapasztalatait. Kirajzolódtak egy egységes váz, felmerült néhány új javaslat és természetesen több, régóta húzódozó gond is. B. Kiss Tamás tartott előadást az egyetem oktatási reformjának jelenlegi állásáról, bőséges tennivalókról, a hallgató szerepéről, kapcsolatáról a kisebb-nagyobb közösségekkel. Nagyon sok hasznos, értékes információt tudtunk meg, amelyek valahogy eliskednek — néha a hallgató jóvoltából is...

Másnap délelőtt meghívott oktatóinkkal vitattuk meg felmerült gondjainkat, észrevételeinket. A gazdaságtörténet tanszék képviselőjében Rév István válaszolt a feltett kérdésekre. A tantárgyval kapcsolatban véleményünk az, hogy az előadás üteme gyorsabb lehetne, a tankönyvet jónak tartjuk. Rév István szerint is jó a tankönyv, azonban az új tendenciák hiányoznak belőle. A gazdaságföldrajzzal kapcsolatban felmerült, hogy a jegyzet nagyon rossz, sokszor fölöslegesen ismétlésbe bocsátkozik. Kollarik Amália tanárnő azonban ellentmondott nekünk. Alkalmazás alátámasztotta azzal is, hogy ez a jegyzet a legjobb az eddigiek közül, külföldön is elismert, díjazott. A vizsgával kapcsolatban javaslatunk az volt, hogy a szóbeli talán jobb lenne, mivel nem elég konkrét a kérdések, illetve egy egységes javítási teszt kiadását szeretnénk, amelyet vizsga után a hallgatók is megnevezhetnének.

Ami az analízist illeti, egyértelműen leszögezhetjük, hogy jó volt mind a tankönyv, mind pedig az előadás. A szemináriumvezetőkkel volt inkább több-kevesebb probléma, főleg a külsősökkel. Halmi tanárnő meglehetősen vette tudomásul, hogy legalább egy tárgy van, amelyet általában mindenki pozitívan értékel. Igaz, hogy az évfolyamátlag nem ezt igazolja (2,84).

A számítástechnikáról az volt a benyomás, hogy a jegyzet világos, érthető, könnyen tanulható. Az anyaggal az előadáson gyorsabban is lehetne haladni. Felvetődött az analízissel bizonyos mértékig analóg javaslat is: „emelt szám. tech.” választás első év elején. Problémaként merült fel az is, hogy még távolról sem láttunk számítógépet. Halmi tanárnő viszont lehetőségként megemlítette: a jövő elsősei már gépközelbe juthatnak. A termelési technikáról az volt az egyhangú vélemény, hogy inkább a későbbiek során, második- vagy harmadévből lenne szerencsésebb tanulni, a megfelelő szakok hallgatóinak. A nyelvekkel kapcsolatos kérdésekre az orosz és az újlatin nyelvi tanszék képviselői válaszoltak. Egyebek között a belépvőkollókvium követelményeinek közélettelét kértük, illetve, főleg az angol csoportokra jellemző nagy létszám orvoslását, amely a tanárok nem megfelelő anyagi juttatásával is összefügg. Utólag maradt a legnagyobb vitát kavarázó pg.-tananyag. Szabó Kálmán és Bara Zoltán képviselők a tanszék. A szorgalmi időszak alatt is ostromozott témával kapcsolatban egységes álláspontunk: a jegyzet nagyon elvont, töredezt, főleg a gimnáziumból jött hallgatóknak nagyon idegen és borzasztóan sok pluszenergiát követel. Azután az eltérő színvonalú szemináriumok és vizsgázások problémája került szóba. Köztudomású, hogy néhány vizsgázató elégsége felér egy másik négyesével vagy akár jelesével is. Először Bara Zoltán mondta el véleményét a vizsgázásról, majd Szabó Kálmán szót a jegyzetről. A hibák egy része abból adódik, hogy nem volt elég idő a jegyzet szó szerinti alapos megírására, például sok egyéb más helyi tennivaló miatt. Ez azonban nem lehet indoka az így is évek óta húzódozó problémának.

A tanulmányi ügyek vitáira után ebédeltünk, majd Máriás Antal tartott tájékoztatót az egyetemi közlés korszerűsítéséről, kivéte ez a társadalmi, gazdasági háttérre. A további program volt például a bortúra a Bortanyára, majd éjszakai túra vissza. Fzenkivül kosárlabda, hajnalig-reggelig tartó viták, beszélgetések mindenről, virtuóz gitármuzsika, forgószínpad, vetélkedő.

Jól éreztük magunkat, megint egy élménnyel lett szegényebb, aki nem jött el. Köszönjük oktatóinknak, hogy elfogadták meghívásunkat.

D. J.

Az új könyvtár

Már ezen a héten is látogatható, és hamarosan ünnepélyesen is megnyitják az egyetem új könyvtárát. Meny-nyi ideig tartott a költözés? — kérdezzük a könyvtár igazgatóját, dr. Wallshausen Gyulát.

— A költözés tavaly december közepétől, február elejéig tartott. Még most sem vagyunk teljesen kész, készülnek a kiállítási vitrinek, a bútorzat is folyamatosan kerül a helyére. Rengeteg apró nehézségünk van, a napokban például le kellett szerelni a fémkilincseket, mert a szőnyegpadló a rajta sétálók által elektrosztatikusan feltöltődött, és így rázta. Műanyagra cserélik őket.

— Kérem, mutassa be az új könyvtárát!

— Talán induljunk el a Közraktár utcai bejáratól. Itt lesz a földszinten a Háy László-terem, ruhatárral, a kiállítási vitrinekkel, katalógusszekrényekkel. Itt lesz a könyvtár egyetlen ellenőrzési pontja. Mivel az olvasótermekben nem lesznek felügyelő könyvtárosok, itt mindenkinek fel kell mutatnia a be- és kihozott könyveket.

A földszinten képezünk ki a konzultációs övezetet, ahol lehetőség nyílik a közös munkára, tanulásra, a tananyag megbeszélésére, mások zavarása nélkül. Várhatóan ez az övezet népszerű lesz. A Karvagy Ágoston-teremben helyezzük el leggyakrabban kölcsönzött könyveinket, hogy a kiszolgálás idejét lerövidítsük. Tankönyveket is kölcsönzünk majd. Ugyancsak az olvasók gyors, pontos ellátását biztosítja az információs lánc, a tájékoztató pontokat, a rakatárakat diszpécsertelefon köti össze.

Az első emeleten lesz az Antos Istvánról elnevezett nagy olvasóterem, a szakirodalom helyben olvasására, tanulásra. A könyvtárban ezeféle folyóirattól lehet olvasni, a teljes szabadpolcos állomány ötször-hatszor akkora lesz, mint a régi épületben.

A második emeleten két kutatóterem lesz, ellátva a külföldi folyóiratokkal, szaklexikonokkal, kéziratokkal. Mindezeket kívül az olvasók kényelmét biztosítja a földszinti két telefonautomata és a büfé.

—rt

Egyetemi-főiskolai tábor

A KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa Kecskeméten rendezte meg hagyományos téli táborát. Az egyetem és főiskolák képviselői négy napon át vitatták a felsőoktatási réteg helyzetét, problémáit, teendőit. Egyetemünk KISZ-szervezetét Szilvássy György, Csanádi Péter, János István és Horváth László képviselte.

Dániel Attila: Képek egy ecuadorinak

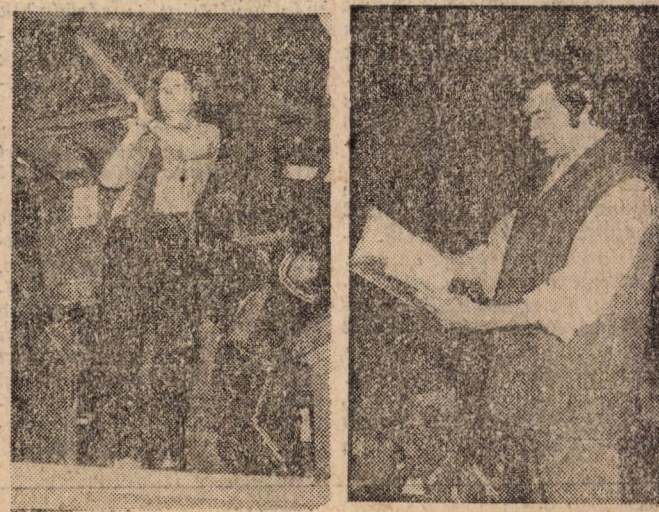
Godot megérkezett
Estragon még aznap színházba ment
Vladimir élvezte a családi tűzhely melegét
Csongor nem találta Tündét
az igazat megvallva nem is kereste
Ádám válogatott indított
állítólag Éva nem akart enni az almából
Raszkolnyikov elartási szerződést
kötött az uzoráshóval
A játékos reggelig snóblizott
A dytállítólag hajnali négykor
többen látták józanul
az irodalomtörténészek rémhíreire hivatkoztak
José Arcadió a lézerlétebe
vércsatornát — Maconló megmentése
ürügyén — kubitolt
Néro következetesen végigvitt
humanitása Seneca legvilkolásához
vezetett
A kastély légkörét felfalta
a közösségi szellem
Kafka örömmámorában
elidegenedett

Elcipelték a könyvtárat!

De már megtaláltuk!

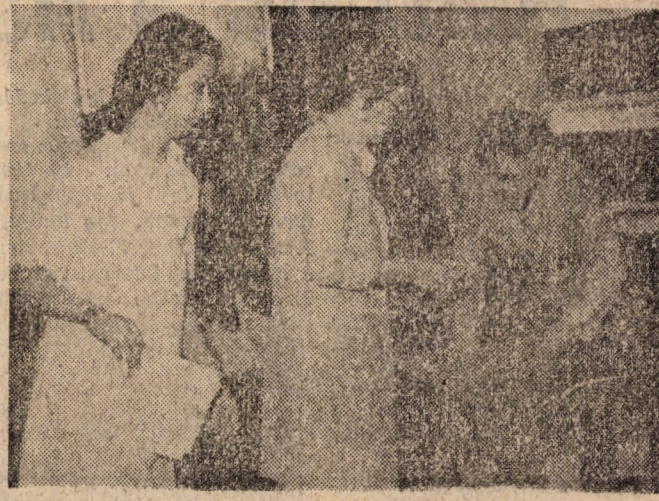
A Dimitrov téren keresték...
...de a Zsil utcába sem érkezeti még meg teljesen

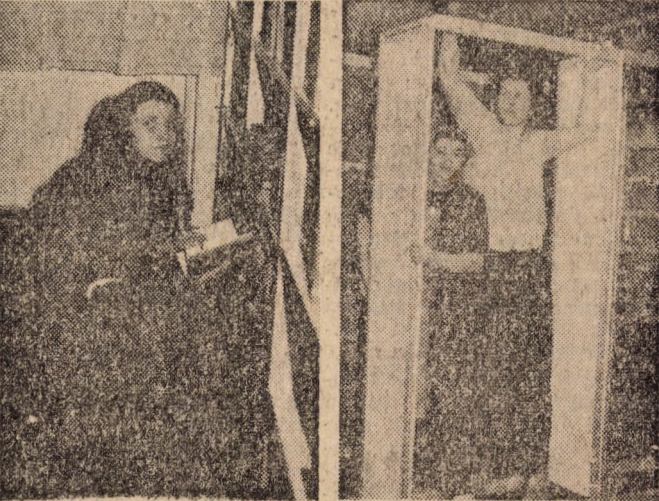
Lába kelt az olvasótermi asztaloknak

... nemzetközi összefogással

Akik az oroslánrészt vállalták

Közben az utolsó kötet is elköltözött

(Készítette: Balázs Gusztáv)

Egy első a szakkollégium táboráról

A Rajk László Szakkollégium január 24—29. között tartotta meg az immár hagyományosnak számító téli táborát, Miskolcon. A meghirdetett témák kedvéért (szociológia, településgazdaságtan, 1929—33-as világgazdasági válság, A hiány, politikátörténet stb.) több mint százan utaztak a táborba, zömmel nem kollégisták. A kurzusokat, egy kivétellel, vezették kollégisták vezették, köztük olyanokat, amelyek a kollégiumban már elkezdettek folytatásai voltak (például Management).

Ebben a táborban én is részt vettem, s e rövid bevezető után következtek egy szubjektív kép a táborról, illetve a tábor kapcsán a benem kialakult képről. Közvetesen ezt azért, hogy valami olyat sejtsek meg a kívülállókkal, amit csak a kollégiumban otthonosan mozgóknak élnek át, és ami most engem is „megcsapott”. Előjáróban még annyit, hogy elsős vagyok, így nem vagyok szakkollégista. Még nem — merem hozzátenni, mivel a tábor megérelte bennem azt az elhatározást, hogy év végén jelentkezek.

A politikátörténeti kurzusra jártam, ahol az 1945—48. közötti időszakkal foglalkoztunk, négy frissen végzett kollégista vezetésével. Délelőttönként

a kijelölt irodalmat dolgoztuk fel önállóan, a délutáni foglalkozásokon pedig megvitattuk őket. Vita. Álljunk meg itt: azt vallom vele kapcsolatban, amit hemingway-i jéghegyelvnek neveznek. „Mindennek kiemelkedő résznek hét-nyolcad rész felel meg a víz alatt. Ez ember mindazt elszüllyesztheti amit tud, és ez csak erősíti a jéghegyét. Ez az a rész, ami nem látszik ki.” A viták során rádöbentem, hogy ez a hét-nyolcad rész belőlem még hiányzik. Az a hét-nyolcad, ami nem látszik ugyan ki, de meg kell bújni a mondatok és a gondolatok mögött. Ugyanakkor ezt a hét-nyolcadot csak néhány segítően fürkésző tekintettől kísértén lehet és kell önálló tanulással megszerezni.

Mindezek végiggondolása után egy — már sokat hallott — következtetésre jutottam: amennyiben valaki sokat akar tudni és nem rest tanulni, ezenkívül érdeklődik a világ dolgai iránt éppúgy, mint felebarátai iránt, jól választ, ha a Szakkollégiumba vagy a TEK-be jelentkezik, bár ez utóbbit kevésbé ismerem. Mint említettem, következtetésem nem eredeti. Sok mindenkitől és sok helyen hallottam már, sok más mindennel együtt, de különösebben nem érdekelt. Egyszerűen azért, mert túl szép volt, ami hoz-

zám eljutott és ami túl szép, az nekem valahogy gyanús. Éppen ezért nem sokat foglalkoztam velük. Miért mentem el mégis a táborba? Pusztán kíváncsiságból és lám én sem tudok mást mondani.

Ugyanakkor, ha pusztán ezért választanám, hazudnék. Végeredményben tanulni lehet egyedül is, több-kevesebb sikerrel, de azért lehet. Azonban olyan pluszt is ad ez a kollégium, ami óriási feltöltődést jelent nekem is és a velem kapcsolatban állók énjének is. Miben jelenik ez meg konkrétan? Minden bizonyonlag egzakton is ki lehet fejezni. Pongyolán fogalmazva, magában foglalja a

tanulást éppúgy, mint a közös balhékat. S ez legalább annyira édes, mint a kinszenvedéssel megszerzett tudás.

Aki idáig eljutott, megjegyezheti magában, hogy mindez a már többé-kevésbé ismert mítosz továbbragozása. Bár szándékom nem a mítosz hízalása volt, elfordulhat, hogy az süt ki a sorok mögül. A kollégiumot a felszínesnél picivel ismerem jobban és a kép alakult ki bennem. Meglehet, túl rózsaszínnek látom, mégis hiszek abban, hogy ez a rózsaszín nem változik feketévé akkor sem, ha nemcsak picivel ismerem jobban a felszínesnél.

Czakó Erzsébet

Új könyvek

Ismét érkeztek újdonságok a földszinti könyvesboltba. Némi ízelítő a kínálatból.
Társadalomtudományi közlemények 1982/4. (az „Ifjúság és társadalom” címmel 1982 szeptemberében Nyíregyházán tartott tanácskozás anyaga, egyebek között Huszár István, Gazsó Ferenc, Ansel Éva, Héthy Lajos stb. hozzászólásaival). *Harsányi Gábor*: Vezetési modellek; *Nyilas András*: Magyar válasz a világgazdasági kihívásra; stb.

OLGHALDÁSA
A Marx Károly
Közgazdaságtudományi Egyetem
lapja
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség:
1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174-548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest: VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó:
TILL IMRE
Igazgató:
83—719. Szikra Lapnyomda,
Budapest
Felelős vezető:
CSÜNDES ZOLTÁN
vezérigazgató
HU ISSN 0230—7528